JULIUS NIINEMETS
PK. 23
ARUAULA

Toimetus ja talitus:
Tallinn Pikk 2
Toimetuse ja talituse kodune telefonikeskjaam 428-33
Tarvitamata käsikirju ei säilitata
Toimetuse postkast 433
Toimetuse kõnetunnid k. 13—14

EESTI SÕNA

Üksiknumbri hind 10 penni
Ilmub kuus korda nädalas
Tellimishind kuus kodumaale rmk 1.50 välismaale rmk 3.40
Aadressi muutmine 20 penni
Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja postiagentuurid
Talitus avatud k. 8—15.30, laupäeviti 8—13

Nr. 113 (III aastakäik) Kesknädalal, 19. mail 1943 Tänast lehte 4 lk.

Linnalapsed maatööl

Koolitöö on lõppenud ja õpilased valguvad maale laiali. Juba mullu olid õpilased teatavas ulatuses põllumajanduses rakendatud. Tänavu on aga nende tööülesanded tugevasti laienenud ning kõik vabad jõud 12—17 aasta vanuses saadetakse noorte abiteenistuse korras maale tööle. Üksi Tallinnast läheb maale 9000 õpilast. Õpilastel on olnud võimalus oma töökohti ise valida ja suurem osa neist on seda võimalust kasutanudki.

Kuna see on esimene aasta, kus õpilasi nii suurel hulgal rakendatakse maale produktiivsele tööle, kerkib esile väga oluline küsimus: kuidas korraldada nii, et õpilaste tööjõust oleks maamehel tõepoolest kasu, kuid seejuures maalviibimine kujuneks aga ka õpilastele endile kosutuseks ja vahelduseks?

Esijoones tuleb oodata suurt heatahtlikkust ja arusaamist talupidaja enda poolt. Õigupoolest peaks talumees kujunema õpilasele maalviibimise ajal kasvatajaks, tööõpetajaks ja nõuandjaks korraga. Muidugi on see temale hoopis uus ala. Sest põllumehel on küllalt kogemusi, kuidas kasvatada taimi või loomi, kuidas käsitada masinaid ning kuidas kõige õigemini ümber käia väljaõppinud põllutöölistega, kuid sedalaadi tööinimeste kohta, kes maatööd ega maaelu veel üldse ei tunne ning kes õieti on alles lapseeas, puuduvad põllumehel veel kogemused.

Muidugi põlvneb suur osa õpilasi maalt ning nende töölerakendamine talus ei vaja seetõttu erilist õpetamist. Samuti on paljud linnalapsed maaoludega juba tuttavad, sest erinevused linna ja maa vahel ei ole meie oludes kuigi suured. Kuid siiski on veel küllalt õpilasi, kes oma elu on seni veetnud ainult linnas ning seetõttu maaelu peagu üldse ei tunne. Nende õpilaste eest hoolitsemine, nende toitmine ja kasutamine töödeks peab seetõttu toimuma teatava osavusega.

Põllumees ei saa lastelt mitte oodata samu tulemusi, mida võib anda kogemustega talusulane või teenijatüdruk. Lapsed mitte üksi ei tunne talutööd, vaid vähemad nende hulgast sageli kardavad hobustki, rääkimata veel sellest, et laps kasutaks hobust talutööde juures. Noored ei suuda nii tugevasti talutööd rühmata kui täiskasvanud. Loota seda, et 12—13-aastane laps suudaks võidu niitma hakata peremehe endaga või teha teisi raskemaid töid, on asjatu. Lapsed vajavad rohkem puhkust ja und, töö sekka tahtvad nad meelelahutustki. Seetõttu ei või neile alguses liiga palju tööd peale laduda. Neile tuleb valida peamiselt kergemaid töid. Ka siis tuleb olla kannatlik, kui laste töövaheajad venivad pikemaks ja nad oma ettenähtud tööd küllalt ruttu ei suuda teostada. Üliväsimus võiks lapsed viia töötüdimusele ning sellega võiks maaelu neile kosutuse asemel ainult vastikuks kujuneda.

Muidugi ei taheta siin ütelda, et noori peaks maal laskma laiselda. Ei, juba maast-madalast tuleb lastele õpetada õiget tegevust ja ka nüüd ei tohi noortel lasta aega maal kasuta mööda minna. Kuid tööde valikul peab olema osav, et õpilasi alguses rakendataks kergematele töödele, kas aias või talutubades, kus nad pikkamööda maaeluga harjuvad ning kus neil kasvab igatsus ka teistel tööaladel oma võimeid näidata.

Õige juhtimine ja lahke sõna võivad siin noortele palju kaasa aidata. Ülbus, jämedus ja etteheited ei ole sugugi oma kohal. Ülekohtuselt karm käitumine ei kasvata töörõõmu, ennemini aga koduigatsust.

Kindlasti kosuvad õpilased maal parema söögi tõttu ning ühes sellega kasvab nende töövõime. Kuid ikkagi seejuures tuleb olla valvel laste tervise eest. Nii ei saa lapsi igasuguste ilmastikutingimuste juures lasta välja minna, sest õpilaste riietus kui ka jalatsid ei ole maale minnes muidugi mitte kõige esmajärgulisemad ning uute muretsemine ei ole praegustes oludes kuigi kerge. Hea tahtmise juures võivad aga talupidajad õpilasi ise kuidagimoodi ka neist muredest üle aidata.

Aga ka õpilastel tuleb omalt poolt mõndki silmas pidada. Neil tuleb kohe püüda kohaneda maaeluga, kuigi kodust eemalolek võib alguses tunduda võõrastavana ning elu maal ebamugavana. Tuleb harjuda, et tuba ja köök ei ole maal samasugused kui linnas, et maatöö juures tuleb sageli üsna tublisti käsi määrida, et ka maal alati päike ei paista ning seal samuti tuleb harjuda halva ilmaga. Noored selles eas ei mõtle ju veel palju, aga niipalju peavad nad siiski alati meeles pidama, et praegu on tõsine aeg ning et kuigi nende jõud on veel väike, siiski annavad nad üheskoos küllalt suure panuse kogu Eesti põllumajanduse heaks.

Kogemused möödunud aastast näitavad, et maaelul on õpilaste suhtes palju külgetõmbejõudu. Linnalaps, kes juba ühe suve on maal veetnud, igatseb teisel suvel juba suurema rõõmuga maale tagasi. Sest maal on suvel lastele nii palju lõbusid ja vaheldusi, mida linna kitsastel tänavatel ei leidu.

Õpilaste maaleminek on nüüd alanud ja taludes võetakse juba vastu esimesi linnalapsi. Kui taluinimesed omalt poolt õpilaste maalviibimist soodustavad ning ka lapsed ise lubavad olla sõnakuulelikud ja jõukohaselt töödest tragilt kinni haarata, siis võivad sügisel mõlemad olla teineteisega rahul.

G.

KINDRALKOLONEL VON ARNIM. Juht väljendas kindralkolonel von Arnimile, kes juba mõnd aega juhatas Saksa—Itaalia vägesid Põhja-Aafrikas, raadiogrammis tänu ja suurimat tunnustust ta vägede kangelasliku hoiaku eest

Hävitati 8 laeva ja 32 lennukit

Õhurünnakud Leningradile, Londonile ja Cardiffile. — Kubani sillapeas võeti hulk vange

Juhi peakorterist, 18. mail.

Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Kubani sillapeas võeti tagajärjekais võitlusis jälle hulk vange. **Mujal idarindel oli eile ainult vähest kohalikku võitlustegevust.**

Õhujõud pommitasid sõjalise tähtsusega seadmeid Leningradis **nähtava eduga.**

Vaenlase päevased õhurünnakud mõnele linnale okupeeritud läänepiirkonnis tekitasid elanikkonnas suuri kaotusi, eeskätt aga Bordeaux' linnas. Seejuures hävitati õhuvõitlustes ja õhutõrje poolt 17 vaenlase lennukit, milledest enamik olid mitmemootorilised. Inglaste õhurünnakute tõrjel Saksa konvoidele ja Hollandi kohale tulistasid julgestuslaevad alla neli ja sõjalaevastiku õhutõrjesuurtükivägi kuus vaenlase lennukit. Atlandi kohal hävitasid Saksa võitluslennukid kaks Inglise pommituslennukit, nende hulgas ühe suure lennupaadi. Neli meie jahilennukit läks kaduma.

Üksikud Inglise lennukid, milledest üks alla tulistati, lendasid möödunud ööl Lääne- ja Lõuna-Saksamaa piirkonda.

Saksa õhujõud jatkasid tähtsate üksikeesmärkide ründamist Londoni ruumis ka möödunud ööl mitme tunni kestel ja teostasid ühe raskete võitluslennukite tugeva üksuse abil rünnaku tähtsale Cardiffi varustussadamale Bristoli kanali ääres.

Allveelaevad uputasid üksikjahil Põhja-Atlandis kaheksa laeva kogumahuga 51 000 brt, nende hulgas ühe 12 000-brt külmutuslaeva, mis oli laaditud täis liha Inglismaa tarvis. Pealeselle tulistasid nad alla kolm ründavat mitmemootorilist pommituslennukit.

Berliin, 18. 5. Kogu idarindel arenes 17. mail vaid väiksem kohalik võitlustegevus. Kubani sillapea idaosas puhastasid saksa grenaderid 14. maist saadik edela pool Krõmskajat vallutatud maastiku laialipaisatud kommunistidest. Hävitatud vaenlase positsioonivägede riismed püüdsid end peita metsatihnikuis ja kaljupragudes. Nad leiti üles ja hävitati või võeti vangi. Seega tõusis selle eduka rünnakettevõtte puhul vangivõetud kommunistide arv üle 800. Vaenlane ei ilmutanud Kubani rindel tegevust, välja arvatud üks väiksem jõe ületamiskatse, mis kaotusrikkalt nurjus.

Lissitšanski lõigus ründasid kommunistid mitu korda nõrgemate luurejõududega. Need avastati aga iga kord õigeaegselt ja löödi enne meie kaevikuteni jõudmist tagasi. Teises kohas purustas meie suurtükiväe tuli luurerünnakuiks koondatud vaenlase üksused ja takistas tugevamail vaenlase löögisalkadel tulla üle Donetsi. Kirde pool Ssumit püüdsid kommunistid etteulatuvaid kaevikuteosi haarderünnakuga ära võtta. Rünnakud varisesid aga Saksa tõrjetules.

Tähelepanuväärseim Saksa löögisalkade ettevõte oli meie grenaderide sissemurd vaenlase positsioonidesse ida pool Orjoli. Seejuures hävitati 950 meetri ulatuses vaenlase kaevikuid koos hulga punkritega. Velikije Luki lõigus on pärast ettenähtutatud vaenlase toetuspunkti hävitamist samuti vaikne ja ka rinde põhjaosas toimus vaid luuresalkade tulevahetusi.

Meie õhujõud ründasid edukalt vaenlase tagalat, kuigi viimase 24 tunni jooksul rinde kesk- ja lõunaosas madal pilvitus, pikne ja vihmahood tegutsemist raskendasid. Võitlus- ja hävituslennukid pommitasid ja tulistasid vaenlase järeleveoteid ja raudteetransporte. Jällegi hävitati suur hulk vedureid, purustati rööpmeseadmeid, jaamu ja veerevat materjali.

Lääne pool Voroneži tabasid pommid suurt laskemoonarongi, mil kõik vagunid mõne minuti jooksul plahvatasid. Hulk päevaseid ja öisi rünnakuid katkestasid Põhja-Lõuna raudteeliini Doni piirkonnas ja edasi lõuna suunas kulgeva haruraudteeliini kuni Põhja-Kaukaasia ruumini. Krasnodar—Kropotkini ja Rostov—Skoboda liinidel vigastati raskesti nelja transportrongi ja tulistati need siis põlema. Üha suurenev hävitustöö tähtsail vaenlase järeleveoliinidel häirib tunduvalt vaenlase rinde varustamist.

Vahemeri jääb suletuks

Genf, 17. 5. (DNB) „Võit Tuneesias ei tähenda veel, et nüüd konvoid takistamatult võivad sõita Gibraltarist Suessi," kirjutab „Evening Standard" ja valmistab seega nii mõnelegi inglasele kibeda pettumuse.

Merevalitsemise tagasisaamisest Vahemeres ei saa veel juttugi olla. Ei tohi jätta tähele panemata, et Itaalia omab ikka veel suure sõjalaevastiku. Juba seetõttu vajab iga Inglise ja Ühendriikide konvoi tugevat julgestussaadet, sest ka sakslased oma allveelaevadega ohustavad endiselt tugevasti teljevastaste laevaliiklust Vahemeres. Seega tuleb arvestada, et mereliiklus Vahemeres jääb endiselt „raskeks ja ohtlikuks".

Terrorilend Bordeaux'le

Pariis, 18. 5. (DNB) Tänased Pariisi ajalehed kommenteerivad pikalt anglo-ameeriklaste viimast õhurünnakut Bordeaux'le. Rõhutatakse, et rünnak toimus päeval ja ilusa ilmaga, kuid siiski pommitati elamukvartaale. Rünnak algas hetkel, mil suured rahvahulgad olid lõunavaheajaks tänavaile ilmunud.

Suurtel Prantsusmaa edelaprovintsidel polnud seni anglo-ameeriklaste alatute õhurünnakutega veel mingeid kogemusi. Nüüd aga on ka Bordeaux's omad varemed, sajad perekonnad on leinas, ja rahvas mäletab mõrvareid, kes linna pommitama olid ilmunud.

Segadused Alžeerias ja Tuneesias

Pétaini-truud ametnikud mõistetakse surma

Pariis, 18. 5. (DNB) Nagu OFI agentuur Tangerist kuuleb, toimub nüüd Alžeeria uue ülemnõukogu istungeil järjest uusi tormilisi vahejuhtumeid. Juba esimene nõukogu istung lõpetati korrarikkumiste pärast. Teisel istungil keeldus üks juudi soost saadik Peyroutonile usaldust avaldamast. Kolmandal istungil esinesid muhameedlased protestidega pärismaalaste halva kohtlemise ja nendelt kariloomade rekvireerimise pärast. Tsensuur keelas nõukogu istungeist üldse teateid avaldamast.

Suurt meelehärmi Tuneesia elanikkonnas tekitab rahva valitseja ja vaimse juhi Tuneesia bei väljasaatmine.

Sõjakohus on Tuneesias jälle hulga pärismaalasi surma mõistnud. Nende hulgas on ka Tuneesia peaminister admiral Esteva ja propagandaameti juhataja. Harilikud roimarid, kelledest enamus on juudid, lastakse vanglaist vabaks. Avalike lokaalide sissekäikudelt on kadunud sildid, mis juutidele sissemineku keelavad, kuid lokaalidesse juute siiski meeleldi ei lasta. Alustas ilmumist ka üks prantsuskeelne juutide nädalakiri.

Edasi teatatakse Tangerist, et Inglise—Ühendriikide sõjakohus Põhja-Aafrikas mõistis surma kuus Prantsuse valitsusametnikku, kuna nad olid marssal Pétaini valitsusele ustavaks jäänud.

Soome võidud maal, merel ja õhus

Üks transportlaev tulistati põlema

Helsingi, 18. 5. (DNB) Soome tänases sõjateadaandes üteldakse:

Karjala maakitsuse idaosas hävitas üks luuresalk ühest mitu korda tugevamast vaenlase üksusest ilma omapoolsete kaotusteta üle 20 mehe. Samas lõigus tõrjuti üks suurtükiväe ja granaadiheitjate toetusel üritatud vaenlase rünnak.

Aunuse maakitsuse keskosas tõrjuti üks nõrgem vaenlase luurerünnak. Mujal maarindeil ei juhtunud midagi tähtsamat.

Soome lahe idaosas saavutasid rannapatareid tälstabamuse ühele suurele vaenlase transportlaevale ja süütasid ta põlema.

Õhujõud pommitasid möödunud ööl üht vaenlase staabi peakorterit, kusjuures tekkisid tulikahjud. Meie jahilendurid tulistasid eile Soome lahe kohal alla ühe ja merejõudude õhutõrje teise vaenlase jahilennuki.

Möödunud ööl mõned vaenlase lennukid lendasid Edela- ja Kesk-Soome kohale, pomme seejuures heitmata.

Võõrad pommid Šveitsi

Bern, 17. 5. (DNB) Šveitsi teadeteameti teatel lendasid võõrad lennukid 18 mai ööl suures kõrguses üle Ida-Šveitsi lääne suunas. Ida-Šveitsis anti õhuhäire. Zürichi linna piiril heideti alla kaks lõhkepommi, milledest üks lõhkes ja purustas ümbruskonna majade aknaklaasid. Teine pomm ei lõhkenud. Inimohvreid ei olnud.

KINDRAL MESSE NIMETATI ITAALIA MARSSALIKS. Sama tänulisusega, millega praegu Itaalias suhtutakse esimese armee kangelastegudele võitlustes Aafrikas, meenutatakse ka armee vahvat juhti Giovanni Messet, keda Duce ta teenete eest marssaliks ülendas. Kindral Messe tegutses talvel 1940/41 oma armeekorpusega Albaania sõjakäigu ajal Valona tasandikul ja talvel 1941/42 Itaalia ekspeditsioonikorpuse ülemana idarindel

Jaapanlased vallutasid tähtsa toetuspunkti

Jaapani peakorter avaldab võitude kokkuvõtte. — 70 000 mehega rahvusliku Hiina poole ületulnud kindral Bang rakendub bolševismivastaseks võitluseks

Tokio, 18. 5. (DNB) Keiserlik peakorter teatab:

Jaapani väed vallutasid 14. mail kell 14 Maungdaw', vaenlase tähtsa toetuspunkti Naof' jõe kaldal India—Birma piiril. Need väed on valmistumas juba uuteks operatsioonideks.

Sellel sõjakäigul on operatsioonides Arakani lõigus detsembri teisest poolest kuni 10. maini saavutatud järgmised tulemused: 1. Vaenlane kaotas võitlusväljadel 6414 surnut (loendatud on vaid need surnud, mis jaapanlaste poolt leiti ja maeti). 2. Võeti 574 vangi (nende hulgas palju inglise sõdureid). 3. Tulistati alla 327 vaenlase lennukit (neist 118 õhutõrje poolt). Maapinnal hävitati või süüdati põlema 225 lennukit. 4. Saadi saagiks 207 suurtükki. 5. Saagiks saadud kergete ja raskete kuulipildujate arv ulatub 459-ni. 6. Saadi saagiks 4897 püssi ja revolvrit. 7. Saagiks saadud tankide ja soomusmasinate arv on 83. 8. Saadi saagiks 255 veoautot. Uputati või vigastati raskesti 39 vaenlase laeva, neist 16 laeva igaüks 1000-brt mahuga.

Meie kaotused neis operatsioonides on 714 meest langenutena ja 1364 haavatut. Läks kaduma 48 lennukit.

Tokio, 18. 5. (DNB) Kindral Pang-Pinghaun näeb oma peaülesannet võitluses kommunistlike vägede vastu Hiinas. Selleks otstarbeks organiseeritakse ta armee ümber.

Kindral Sun-Yingtien, kes juba mõni nädal tagasi tuli üle Nankingi valitsuse poole,

võtab tulevikus samuti osa kommunismivastasest võitlusest.

Seda arengut Hiina rindel viimaste kuude jooksul jälgitakse suurima huviga niihästi Tokio sõjalisis kui ka poliitilisis ringkonnis. Tähelepanuväärt on ennekõike üha suurenev arusaamine Tšungkingi pooldajate ringkonnis, et võitluse jatkamine Tšiangkaišeki ja seega inglaste ja ameeriklaste eest iialgi ei toimu Hiina huvides ja vaid tugevdab kommunistide võimu Hiinas.

*

Nanking, 18. 5. (DNB) Hiina kindral Pang-Pinghauni ületuleku puhul 70 000 ohvitseri ja sõduriga rahvusliku Hiina poole andsid peaminister Wangtšingwei ja Põhja-Hiina poliitilise nõukogu pressiosakonna juhataja Kuanissien seletused, milledes rõhutatakse, et üks põhjusi kindral Pangi ületulekuks rahvusliku Hiina poole oli vastumeelsus Tšungkingi kommunismisõbralikule poliitikale. Pealeselle on kindral Pang arvamisel, et jatkuv vastupanu viib Hiina Inglismaa ja Ühendriikide valitsuse alla ja killustab rasse ja rahvaid Ida-Aasias.

Vastupanu jatkamine on vaid Hiina jõu vähendamine ja selle tulemuseks on kommunistide kasvav mõju.

Kindral Pangi ületulek teravdab seesmisi vastolusid Tšungkingis, aitab aga kaasa Hiina uuestiülesehitamiseks.

Haridusminister Linpošeng tervitas kindral Pangi Nankingi valitsuse nimel ja seletas, et kindral Pangi ületulek toimus tänu peamiselt president Wangtšingwei mõjule.

*

Kes on kindral Pang-Pinghaun?

[illegible] kes praegu on 67 a. [illegible] oli pikemat aega tuntud „[illegible]" kindrali Feingjuhsiangi järglaseks. Hiina kodusõja ajal oli Pang generalissimus Tšiangkaišeki pooldaja ja ta nimetati 1931. a. 40. armee ülemjuhatajaks. Käimasolevas Hiina—Jaapani sõjas juhatas ta 24 armeegruppi, kelle ülesandeks oli kaitsta Šansi, Hopeh' ja Honani provintside piire.

LÕPLIKU VÕIDUNI

Soome-Rootsi ajakirjanduse hinnang marssal Mannerheimi ja peaminister Linkomiesi kõnedele

Helsingi, 18. 5. (DNB) Soome kangelaste mälestuspäeva pidustustest tõstavad „Ilta Sanomat" eriti esile marssal Mannerheimi kõnet, milles ta ütles, et langenute mälestus kohustab kõiki vaid uuteks pingutusteks, sest nende ohvrid ja teod valgustavad teed lõpliku võiduni. Nende sõnade taga seisab vankumatult kogu soome rahvas, ütleb leht. Ka peaminister Linkomies tõlgendas soome rahva meeleolu õigesti, kui ta seletas, et Soome pigem võitleb kuni viimseni, kui et ta end jätaks vaenlase armulikkuse otsustada. Niikaua kui keegi vaenlane ähvardab Soome iseseisvust ja rahva olemasolu, ei tule vastupanu lõpetamine kõne alla. Kõik soomlased jagavad ka neid mõtteid, mida peaminister Linkomies ütles ühtsuse tähtsuse kohta.

Stokholm, 18. 5. (DNB) Soome peaministri Linkomiesi kõne Soome kangelaste mälestuspäeva puhul leiab Stokholmi ajakirjanduses suurt tähelepanu. Peaministri kõne on ajalehtedes pealkirjastatud sõnadega: „Soome rahvas on valmis võitlema kuni viimseni" („Dagsposten" ja „Socialdemokraten"), „Nõukogusid pole põhjust uskuda rohkem kui varem" („Stokholms Tidningen") ja Linkomies: „Me ei näe võimalusi rahuks" („Svenska Dagbladet").

Nasjonal Samling 10-aastane

Norra peaminister ütles: Euroopa on ühinenud võitluseks bolševismi vastu

Oslo, 18. 5. (DNB) Nasjonal Samlingi 10. aastapäeva pidustused jõudsid oma haripunkti suure meeleavaldusega ja peaminister Quislingi kõnega. Pidustustest võtsid osa riigikomissar Terboven, terve rida Norra ja Saksa aukülalisi ja kõik Norra ministrid.

Peaminister Quisling oma kõnes lähtus praegusest pööripäevast ja märkis, et tema poolt juhitav liikumine oli juba alguses bolševismivastane. Seejärele käsitles ta neid ülesehitussamme, mis kõigist raskusist hoolimata viimase kahe ja poole aastaga on Norras teostatud, ning mõistis hukka kõik need, kes sellele nii Norras kui ka väljapool on vastu seisnud. Churchilli ja Roosevelti plaanid, — rõhutas Quisling, — aetakse nurja seega, et Saksamaa ja ta liitlased hävitavad Nõukogude armeed. Võitluses juutluse, plutokraatia ja bolševismi vastu on koguEuroopa praegu tegelikult juba ühinenud 350 miljoni inimese blokiks, mille abiallikaid nüüd totaalselt mobiliseeritakse Euroopa vabadussõjaks. See tõsiasi on uuele korrale lõplikuks võidupandiks.

Selle üleeuroopalise solidaarsuse vaatekohalt rõhutas peaminister Quisling vastastikuse ühteholu tarvidust, kusjuures ta kinnitas, et rahvuslikud erihuvid ei tohi Euroopa rahvaste praegust heitlust elu ja surma peale kuidagi takistada. Sel teel leiab tõelise kindlustuse oma olemasolule ja uuestisünnile ka Norra.

Nasjonal Samling on Norra ülesehitustöö tõukejõuks, seletas Quisling lõpetades ja kutsus norralasi üles suurendatud aktiivsusele ja tõhusamale tegutsemisele. Mida tugevam on Nasjonal Samling, seda võimsam on ka Norra.

Ühtedele surm, teistele orjus ja vaikimine

Euroopa kirjanike elamusi Katõni tapalavalt

Stokholm, 17. 5. (DNB) Göteborgi „Morgenposten" toob soomerootsi kirjaniku Bernulf Tigerstedti sulest kirjelduse Euroopa kirjanike delegatsiooni külaskäigust Katõni ühishaudade juure. Soome kirjanik jutustab muu hulgas: „Pean tunnistama," sosistas mulle tuntud vlaami romaanikirjanik Pillecijn, „et meie läänes tõesti ei uskunud midagi niisugust võimaliku olevat. Nüüd nägin seda oma silmadega, ja see on palju halvem kui seda endale iiales võisin kujutella." Seejuures kogu vlaami kirjaniku massiivne kuju värises vihast. „Meile meenutab see jälle Hispaania kodusõda," seletas tasa muidu nii väga elav Simenez Caballero. „Kuid see paik siin on veelgi õudsem kui oli tapatalgute koht Madridi kalmistul."

Seejärele Tigerstedt tsiteerib üht Pillecijni lauset pärast ühishaudade jubeduste vaatlemist: „Seda, mis nägin täna, ei unusta ma iiales."

Tigerstedt katsub luua pilti ka sellest, kuidas võis kujuneda Poola ohvitseride saatus, alates nende vangistamise hetkest kuni hukkamiseni. Eriti mainib ta asjaolu, et ühe Poola leitnandi seljas võis näha 13 neljakandilist täägihaava. Niisuguseid jälgi jätab vaid vene tääk.

Enamlased ei uskunud, et Katõni massimõrv kunagi päevavalgele tuleb. Kes võis 1940. aastal kujutella, et juba 1½ aastat hiljem Saksa haakristilipp lehvib „Boris Godunovi" võimsate müüride kohal Smolenskis! „Mõtlesin kogu meie õhtumaale," ütleb Tigerstedt, „mida praegu ähvardab bolševistliku terrori ike. Külmalt ja julmalt likvideeritakse lasuga kuklasse iga rahva juhtiv kiht, et rahvas painduks bolševismi surmatoova sümboli ees. Pole palju tarvis selleks, et iga rahva õilmed ja loovjõud hävitada. Katõni ühishauad näitavad meile selleks lihtsat meetodit kogu ta alasti koleduses. Mis sellest veel üle jääb, on orjus ja vaikimine."

Iiri eesmärgiks on maa üksmeelsus

Genf, 17. 5. (DNB) Iiri parlamendivalimiste puhul juunis avas de Valera valimiskampaania kõnega, milles ta Iirimaa rahvuslikuks eesmärgiks nimetas maa üksmeele ja Iiri keele uuesti jaluleseadmist. Iiri soovib, seletas de Valera, kindlustada õiglust. Iiri rahvas peab end vabalt valitsema ja säilitama omaenda rahvuslikud traditsioonid, nagu see on võimalik ka teiste vabade rahvaste juures.

Juutidest ei või tõtt rääkida!

Stokholm, 16. 5. (DNB) Nagu „Manchester Guardian" teatab, vabastati Inglise staabiarst William John Mitchell sõjakohtu otsusega väeteenistusest. Ta olevat käitunud eeskirjade ja sõjalise distsipliini vastaselt. Esmajoones pannakse Mitchellile süüks, et ta olevat ühes joogikohas ütelnud: „Hitler tegi õigesti, kui ta asus võitlema juutide vastu. Churchill aga kohtleb juute sametkinnastega ega sobi peaministri kohale." Edasi olevat ta ühes raudteejaamas hüüdnud: „Maha juudid!" ja nõudnud, et nad välja visataks.

Sellest nähtub, et Inglismaal on isegi sõjakohus juutide teenistuses.

USA laiutab Panamas

Genf, 17. 5. (DNB) Panamast saabunud teadete põhjal võttis Panama seadusandlik kogu Ühendriikide survel pärast mitut erakordset istungit valitsuse ettepaneku vastu, mille põhjal antakse uusi piirkondi Ühendriikidele toetuspunktideks.

Ühendriikide kaotused

Genf, 18. 5. (DNB) Esmaspäeva õhtul teatati Washingtonis ametlikult, et Ühendriikide sõjajõud on Pearl Harbourist saadik kaotanud enam kui 80 000 meest.

Vangistati 16-kordne pangaröövel-juut

Bukarest, 18. 5. (DNB) Bukaresti politsei vangistas kuulsa rahvusvahelise pangaröövli, juudi Jancu Broittmanni. Broittmanni on pangaröövimiste pärast karistatud 16 korral. Ta alustas oma roimarlikku tegevust Amsterdamis, siirdus sealt Prantsusmaale ja sealt Zürichi, Budapesti ja Bukaresti. Ainult Bukarestis oli ta 11 pangaröövimisega toime tulnud.

Vastuvõtmine Eesti leegioni

21., 22. mail kell 8.00 Kuressaares — julgeolekupolitsei hoones.

23. mail kell 8 Kihelkonnas — koolimajas.

24. mail kell 8 Orissaares — koolimajas.

Mainitud tähtpäevil tuleb kohale ilmuda kõigil vabatahtlikel, kes tööteenistuse järelevaatusel astusid Eesti leegioni.

Vabatahtlikel väiksemaist asulaist vastavais maakonnis tuleb ilmuda vastuvõtukomisjoni ette ülalnimetatud linnades.

Järjekordne raadiotervituste heliplaadistamine eesti leegionäridele

Esmaspäeva, 24. mai, õhtul toimub järjekordne eesti leegionäride omaste raadiotervituste heliplaadistamine.

Seekord ei heliplaadistata, nagu seni, tavalisi tervituslauseid, vaid puhtperekondlikke teateid.

Sooviavaldusi ja teadete tekste võetakse vastu Eesti Leegioni Sõprade Seltsi büroos, Rataskaevu tn. 14—4, või postiga saates aadressil: Tallinn, postkast nr. 97, märgusõna all „Rinne ja Kodumaa."

Eesti teaduse tõusuteelt

Tallinnas avati Tartu ülikooli teadusliku uurimistegevuse näitus

Eile avati Tallinnas Tartu ülikooli uurimistegevuse näitus endise Prantsuse lütseumi ruumes, Hariduse tn. 3.

Ülikooli rektori prof. dr. E. Kanti lühikese sõnavõtu järele toimus kutsutud külalistele ringkäik väljapanekutega tutvumiseks prof. dr. E. Kanti juhtimisel. Külalistele andsid seletusi väljapanekute kohta prof. dr. E. Kant, teaduskondade esindajad prof. Öpik, prof. Kõpp jt. Külalistena võtsid näituse avamisest osa kindralkomissari esindaja SA-gruppenführer Aster, direktorid dr. Wendt, H. Saar, O. Leesment ja teisi juhtivaid isikuid saksa ja eesti ametiasutustest.

Näitus pakub ülevaatliku pildi Tartu ülikooli arengust, kasvust ja teadusliku uurimistöö saavutusist. Näitus ei hõlma mitte tervet ülikooli tööd, vaid ainult valimikku sellest. Enamus väljapanekuid on võetud otse töölaualt, kuid on ka eriti näituse jaoks valmistatud töid.

TARTU ÜLIKOOLI UURIMISTEGEVUSE NÄITUSE AVAMISELT. *Prof. Kõpp (paremal) annab lähemaid seletusi väljapanekute kohta kindralkomissari esindajale SA-gruppenführer Asterile (keskel) ning majandus- ja rahandusdirektor dr. Wendtile (vasakul)*

Näituse esimene osakond — ülikooli üldväljapanekud — tutvustab meid Tartu ülikooli arenguga väikesest vene provintsi-ülikoolist Eesti omariikluse ajal moodsaks iseseisvaks teadusasutuseks.

Siin on esitatud võrdlevaid andmeid ülikooli kasvu kohta. Kui iseseisvuse algaastail oli ülikoolil ainult 75 ha maad, on ülikooli maa-ala nüüdseks kasvanud 7076 ha-ni.

Teaduslike asutuste arvu kasvamist näitab meile diagramm, mille järgi 1880. a. oli ülikoolil ainult 35 teaduslikku asutust, iseseisvuse algul 1919. a. 46 asutust ja 1942. a. 116 asutust.

Sama pilti pakub ka ülikooli raamatukogu teoste arv. 1880. aastal oli ülikoolil 246 158 köidet. Iseseisvuse aja algul oli aga Tartu ülikooli raamatukogu 425 000 köitest säilinud ainult 6000—7000 köidet. 1920. aastal oli ülikooli raamatukogul juba 566 178 köidet ja praegu ümmarguselt 1 260 000 köidet, millele lisaks saabub lähemal ajal Voronežist päästetud 8600 köidet.

Ülikooli arengule on iseloomulik üliõpilaste arvu kasvamine, mis annab pildi meie üldisest hariduslikust arengust.

Kõrgseisus oli üliõpilaste arv 1926. a., mil ülikoolis oli 4717 üliõpilast.

Siit peale algas üliõpilaste arvu langus, mida osalt põhjustas võistluseksamite sisseseadmine. Viimaseil aastail on üliõpilaste arv jäänud püsima 2000 piires, mis on normaalne.

Edasi on huvitav väljapanek ülikooli sidemeist välismaa teaduslike asutustega, millest nähtub, et teaduslikke väljaandeid on vahetatud üle maailma 2771 asutusega.

Samas on ka näitlik kaart Tartu ülikooli teadlaste poolt teostatud uurimiste kohta välismaadel. Sellest nähtub, et

meie teadlased on oma uurimisi teostanud igas maailma ääres,

kusjuures on toodud andmed ainult looduses teostatud uurimiste kohta. Välja on jäetud uurimised arhiivides ja teaduslikes asutustes.

Järgmiseks osakonnaks on „Eluruum ja inimene Eestis". Siin antakse põhjalik ülevaade rohkete diagrammide ja kaartidega meie maa aluspõhja, pinnakatte, mullastiku, taimestiku ja Eesti metsade kohta, samuti andmeid rahvastiku tihedusest, rahvakoolide võrgust, põlluviljelusest, piimatoodangust jne.

Märkimisväärsed on antropoloogiliste uurimiste tulemused. Selles osakonnas on uurimistulemusi kartograafilises esituses tõutunnuste ja tõugude leviku kohta. Põhjaliku uurimise tulemusena on kindlaks määratud vastava tõu esinemispaigad peakuju, silmade ja juuste värvuse kaudu.

Selles osakonnas on ka Harjumaalt ja Lüganuselt leitud nooremasse kiviaega kuuluvad pealuud, millised koljud võimaldavad tungida antropoloogilisse minevikku 3000 aastat tagasi ja tõendavad, et meil tol ajal oli põhja tõug ülekaalukalt esindatud kui ida-balti tõug.

Neist väljapanekuist selgub, et eestlasi tuleb tõuliselt pidada kaksikrahvaks, kelle tõuliseks põhielemendiks on põhja ja ida-balti tõug. Osa rahvastikust on nende tõugude segunemise produkt. Ida-balti tõu tüüpe on meil ümmarguselt 35 prots. ja põhja tõu tüüpe 34 protsenti.

Järgmisena on loodusteaduslikud väljapanekud koondatud ühte ruumi. Siin on väljapanekuid meteoroloogia, geoloogia, geograafia, botaanika, astronoomia, füüsika, keemia ja zooloogia valdkonnast. Tähelepanu köidab eriti

prof. Villipi konstrueeritud seismograaf, mida kasutatakse maavärisemiste uurimiseks üle maailma 25 seismilises jaamas.

Zooloogia alal äratab tähelepanu lindude rändteekondade uurimine rõngastuskatsete varal ja jääaegsete suurimetajate jäänuste leiud, mis tõendavad, et Eestis on ürgajal elanud mammutid, ürgpiisonid ja karvased ninasarvikud.

Järgmises ruumis on esitatud rahvateadused. Siin on Eesti Rahva Muuseumi väljapanekud selgitavate kaartide näol kogude päritolu ja suuruse kohta. Lisaks neile on terve rida trükitud väljaandeid. Õpetatud Eesti Selts esitab arvuka kogu oma väljaandeid: aastaraamatuid, toimetisi ja bibliograafilisi töid. Peale nende on välja pandud ülevaatekaart mündikogude kohta.

Eesti Rahvaluule Arhiivilt on rohkesti kirjandust rahvaluule alalt ja rahvaluule jäädvustamise tehnika alalt pilte.

Õigusteaduskonna ja majandusteaduskonna poolt on väljapanekutena peamiselt erialast teaduslikku kirjandust.

Arstiteaduse ala uurimiste saavutused esitatakse peamiselt diagrammides ja mitmesuguseis tabeleis. Neis antakse ülevaade kliinikute tegevusest mitmesuguseil ajajärkudel. Põhjalikke uurimistöid on teostanud bakterioloogia-instituut, kes on muuseas näitlikult esitanud meil 1940. a. levinud düsenteeria piirkonnad.

Neist nähtub, et düsenteeria tuli meile Narva kaudu Nõukogude Liidust ja liikus koos punaarmeega Tallinna suunas,

kus oli kõige rohkem haigusjuhtumeid, siit edasi Paldiskisse ja Saaremaale ning sealt edasi Pärnu ja Viljandisse. Teine düsenteerialaine tuli Petserimaalt, levides Tartu- ja Võrumaal.

Põllumajanduse alal on välja pandud hulgaliselt tabeleid, diagramme, pildimaterjali ja kirjandust, mis annavad tõhusa ülevaate meie põllumajanduse uurimise ala saavutustest.

Siin esitatakse uurimistöö tulemusi loomakasvatuse, taimekasvatuse, taimekaitse, mullastiku ja soodeuurimise kohta jne. Siin paistab silma võrdlev uurimise tulemus meie kodumaa söötade toiteväärtusest, millest nähtub, et meie söödad võrreldes Saksamaa söötadega on madalama toiteväärtusega.

Taimekaitse alal on üle maa loodud vaatlejate ja korrespondentide võrk, kellede kaudu saadud andmed on võimaldanud koostada taimehaiguste levimise kaarte. Taimekaitsevahendeist on näitusel esitatud üldtuntud kasoraan ja viljapuukarbolineum, mida valmistatakse meie põlevkiviõlidest ja mida on eduga levitatud ka Soomes, Rootsis ja Lätis, peale nende veel terve rida teisi taimekaitsevahendeid.

Peale ülaltoodu

on väljapanekuid esitatud veel paljudelt teistelt aladelt, mille kohta esitame lähemal ajal veel üksikasjalisemaid ja täiendavaid kirjutusi.

Näitus on avatud kuni 30. maini äripäeviti k. 12—19 ja pühapäeviti 10—19. Asutused ja käitised, kes soovivad näitust organiseeritult külastada, teatagu sellest näituse korraldajaile ette, mispuhul neile väljapanekute kohta asjaomaste teaduste esindajate poolt seletusi antakse. Pääs näitusele on kõikidele vaba.

GEOLOOGIAINSTITUUDI VÄLJAPANEKUID. *Vasakul jäävaheaegse turba ja katva põhimoreeni piir Karukülas. Paremal Eesti maavarade kaart. Ülal üks huvitavaimaid väljapanekuid: ühe vihtuimelise kala kolju pilt ja selle kala arvatav kuju. See kala elas umbes 300 miljonit aastat tagasi ja temast on arenenud maismaa selgroolised neljajalgseist kuni inimeseni*

TÖÖTAJAILE KASUTADA MUDARAVI

Töölisile ja nende perekonnaliikmeile võimaldatakse kümblusravi järelravina

Hoolimata sõjaolukorrast tingitud üldistest kitsendustest on siiski võimalikuks osutunud ka 1943. a. hooajal anda töölisile ja nende abiõiguslikele perekonnaliikmeile eriravide liiki kuuluvat kümblusravi mudaravilais.

Kümblusravi võimaldatakse Eesti Kutsekogude Keskliidu sotsiaalkindlustuse summade arvel ainult järelravina. Pealeselle saavad kümblusravi haiged, kellele see on hädavajaline. Selleks teostatakse haigete liigitamine raskeiks, keskmisiks ja kergeiks kümblusravi vajavaiks haigeiks.

Kümblusravi võimaldatakse töölisile Pärnu, Kuressaare ja Haapsalu linna mudaravilais.

Pärnu mudaravila tegutseb juba nädalapäevad. Esialgu on see rakendatud peamiselt sõjaväelaste raviks. Kümblusraviga tsiviilelanikele alustatakse 1. juunil.

Läinud aastal kujunes Pärnu mudaravila töökoormis suuremaks kui see on olnud varemail aastail. Möödunud hooaja kestel anti 21 000 ravivanni, kuna omariikluse ajal maksimaalne ravivannide arv ulatus 16 000-ni. Kuressaare mudaravilas algab vastuvõtt 15. juunil.

Pärnu ja Kuressaare mudaravilais antakse ravi ilma majutamiseta ja toitlustamiseta.

Majutamise, toitlustamise ja ravimise järjekorra eest hoolitseb haige ise. Haigete suunamine Pärnu ja Kuressaare mudaravilaisse toimub endise korra järgi usaldusarsti eelloaga.

Esmakordselt pärast enamliku võimu lahkumist asub 1. juunil tööle Haapsalus end. Arroneti mudaravila, mis EKK poolt on uuesti korda seatud. Haapsalust, end. Vene aristokraatia supellinnast, kujuneb seega töötajate ravimislinn. Tänavuse hooaja kestel tahetakse siin anda vähemalt 18 000 ravivanni. Suurema arvu haigete majutamiseks puuduvad Haapsalus esialgu võimalused, kuid hiljem võidakse seal majutada umbes 250 haiget, kusjuures majutamisvõimalusi hangitakse ainult raskeile haigeile. Selleks on juba korrastatud end. postiteenijate ja raudteelaste puhkekodud ning end. Imhofi ja Mühlenkampfi pansionid. Viimased kuulusid omal ajal Haapsalu parimate ja kalleimate pansionide hulka. Seejuures on võimalik haigeile muretseda ainult ulualust, kuna toitlustamismured jäävad nende endi kanda.

Et vältida ühe mudaravila ülekoormamist ravivajavate haigetega, on EKK poolt välja töötatud haigete jagamine mudaravilate vahel.

Nii tuleb Pärnu, Viljandi, Valga, Võru ja Petseri osakondade piirides elunevad haiged suunata Pärnu mudaravilasse, Kuressaare osakonna piires elunevad — Kuressaare mudaravilasse ja Haapsalu, Tallinna, Tartu, Rakvere, Narva ja Paide osakonna piirides elunevad — Haapsalu mudaravilasse. Eriti raskeid haigeid võib ka teistest osakondadest suunata Haapsalu mudaravilasse, välja arvatud Saaremaal ja Pärnu linna piirides elunevad.

Haapsalu mudaravilasse suunatavate haigete kohta saadab EKK kohalik osakond Haapsalu osakonnale usaldusarsti poolt täidetud teatelehed. Saadud teatelehtede järgi koostab kohalik EKK osakond haigete järjekorra ja teeb haigeile vahetult teatavaks ravimisele mineku aja ja majutamise tingimused.

EKK sotsiaalkindlustusele allutatud haige arvatakse mudaravilas ravimisel raviva arsti poolt kindlaksmääratud aja kestel töövõimetuks. Kui haige saabub mudaravilasse väljastpoolt selle linna piirkonda, kus mudaravila asub, ja ta töövõimetuse kestus ei ole raviva arsti poolt täpselt kindlaks määratud, siis arvatakse töövõimetuse kestus esimesest kuni viimse ravipäevani mudaravilas, kusjuures arvatakse juure üks päev ravimisele sõitmise ja üks päev tagasisõidu arvel.

EKK Kaevandusala Kutsekogu juhatajale on mudaravi küsimustes antud õigus tegutseda EKK maakondliku osakonna juhataja ülesandeis, kusjuures maakondlike usaldusarstide ülesandeid võivad täita kaevanduslike käitiste arstid.

Kui haige elab väljaspool linna piirkonda,

kus usaldusarst asub, võib usaldusarst anda eelloa või täita EKK Haapsalu osakonnale saadetava teatelehe raviva arsti poolt väljaantud tõendi järgi, ilma et ta ise peaks haiget läbi vaatama. Haigusliigi (raske, keskmine ja kerge) määrab usaldusarst oma tõekspidamise järgi.

Kutsekogu liikmeile-raudteelastele antakse kümblusravi EKK mudaravilais Idaalade Raudtee-käitishaigekassa arvel ja määramisel, kusjuures Haapsalu osakonnale saadetavale teatelehele kirjutavad alla Idaalade Raudtee-käitishaigekassa kohaliku sektsiooni juhataja ja peaarst.

Tallinna töötajate osas määrab kümblusravi EKK Tallinna osakonna usaldusarst dr. Kõiv, kes alustab kümblusravile pretendeerivate haigete vastuvõtmist Apteegi tn. 1 reedel, 21. mail, kella 18—20. Sealsamas toimub kümblusravi vajavate haigete vastuvõtmine igal teisipäeval ja reedel kella 18—20.

Hobutööjõud ühtlasele rakendamisele

Bolševike laastamistöö tagajärjel ja sõjasündmuste ajal on meie talud sedavõrd rohkesti hobuseid kaotanud, et vaatamata möödunud aastal ilmnenud hobuste juurekasvule hobuste puudus meil praegu kevadistel põllutöödel ülemaaliselt tunda annab. Seetõttu on Põllumajanduse Keskvalitsus eelmise aasta eeskujul asunud vallavanemate ja põllumajandusjuhtide kaudu hobutööjõu laiaulatuslikumale ja kohasemale rakendamisele ka käesoleval kevadel. Taludes, kus puudub hobutööjõud või kus see on vähene, korraldatakse kevadel talgud, kuhu koondatakse ümbruskonna niihästi hobu- kui ka inimtööjõud.

Kuna ühtedes taludes on rohkem, teistes vähem hobuseid, siis vallavanemal on õigus juba eelmisel aastal teostatud vallavanemate võimupiiride laiendamise põhjal kohustada valla piires niihästi hobuste kui ka traktorite, veoautode ja põllutöömasinate-riistade omanikke, kellede töövahendid on puudulikult tööle rakendatud või mitteküllaldaselt kasutatud, nendega tööle asuma naabermajapidamistes, kus puuduvad vastavad tööriistad või hobused. Nii laenutatakse hobuseid neist taludest, kus hobutööjõudu on küllaldaselt või liigagi, mõneks ajaks neisse naabertaludesse, kus hobutööjõu puudus end tunda annab.

Hobutööjõu tarviduseks loetakse 1 tööhobune 8 ha peale ja iga järgmise 10 ha põllu-aiamaa kohta veel 1 tööhobune. Üle selle tarviduse olevad hobused määratakse tööle neisse majapidamistesse, kus puudub nõuetekohane hobutööjõud.

Eelmise aasta kogemused on näidanud, et otsekohest hobuse määramist vallavanema poolt ühest talust teise on tulnud ette vaid üksikjuhtudel. Tavaliselt on talundid ise juba varem leppinud omavahel vabatahtlikult kokku hobutööjõu jaotamise suhtes ja on nii saanud raskustest üle vallavanema vaheleastumiseta.

Hobuse andmisel teise tallu tööle tuleb hobuse omanikul silmas pidada ja nõuda, et tema hobuse eest seal heaperemehelikult hoolitsetaks. Hobune peab tagasi antama omanikule niisama heas korras kui see omanikult omal ajal on saadud.

Põllumajanduse Keskvalitsusel on kavatsusel uus määrus, mis annab vallavanemale isegi õiguse nõuda hobuse normihinnaga müümist teisele hobust vajavale talunikule, kui hobuse omanik keeldub oma ülemäärast hobust tarvitada andmast.

Hobu- või muu veojõu kasutada andmisest tekkinud töötasu vahekorrad lahendatakse asjaosaliste vahel kas samas väärtuses tagasitehtava tööga või rahaliselt vallavanema määramisel ettenähtud tasunormide alusel.

Tartumaa koolid töötasid rahuldavalt

Tartumaa koolides arenes lõppenud kooliaasta töö rahuldavate tulemustega. Kuigi sõjaaegsed raskused koolitööle takistavalt mõjusid, suudeti need hea tahte ja püüdlikkusega enamuses ületada. Nii õpilased kui õpetajad saavutasid õppeaasta jooksul rahuldavaid tagajärgi.

Lõppenud õppeaastal töötas Tartumaal kogusummas 163 algkooli 421 klassikomplektiga. Neis õppis 11 406 õpilast, nendest poisse 5740 ja tütarlapsi 5666. Algkoolide lõpuklassidesse kuulus 644 poissi ja 648 tütarlast. Kõigist algkoolide 1392 lõpuklassi õpilastest on avaldanud soovi edasiõppimiseks gümnaasiumides 438 ja kutsekoolides 278 õpilast. Võrreldes eelmise aastaga on kutsekoolides edasi õppida soovijate arv tunduvalt suurenenud, kuna õpilaste vastuvõtmise võimalused on neis avaramad. Gümnaasiumid aga ei saa kõiki soovijaid mahutada ruumipuudusel.

Tartumaal töötavas kahes gümnaasiumis, Otepääl ja Mustvees õppis sel kooliaastal 202 mees- ja 195 naisõpilast. Lõpuklassi õpilasi on gümnaasiumides 60, neist poisse 29 ja tütarlapsi 31. Kõik viimase klassi õpilased lõpetasid gümnaasiumikursuse, kusjuures Mustvee gümnaasium andis oma esimese lennu.

Algkoolides töötas Tartumaal 191 mees- ja 239 naisõpetajat, neist oli õpetajakutse omajaid 370. Kutseta õpetajaile korraldatakse käesoleval suvel vastavad täienduskursused, sest õpetajaist on suur puudus. Gümnaasiumides töötas kokku 21 õpetajat, kuna kutsekoolide alal oli õpetajaid vähem.

5

„Veskikivi kaela ja vette!" sõnas Oss lihtsalt.

„Mida me temaga peale hakkame, kuidas ta elu kibedaks teeme, nii et ta on sunnitud oma tegevust lõpetama, selle üle murdke pead ja laske homme kuuldavale," ütles Joosep Mespak

Nad sammusid tagasi tallu, kus poisid heitsid varsti pikali ja kogesid nüüd, kui magus on puhkus ja uni. Aga Joosep Mespak oli sel õhtul kaua ärkvel, ajades pimedas toas Vanatoa perenaisega vaiksel häälel üsna pikka juttu.

5

Talus oli öine vaikus. Ka Elli puhkas juba ammu. Ainult Joosep Mespak ei maganud. Mõtted käisid ta peas ringi ja peletasid une.

Küll võib ikka naise hing olla hämar, küll võib olla ta õnnetuse puhul vastuvõtlik kõigele niisugusele, mis ei allu mõistuse kontrollile. Inimene peab olema ju püsti hull, et uskuda niisugust võimatut juttu nagu Ellile on ette puhutud. Kuid ebausk nagu uskki ei tunne võimatut Selles seisab nende võlu. Kui karm tõelisus muserdab inimese nii õnnetuks, et lohutuski ei ole enam võimalik siis otsib ta võimatut väljaspool reaalsust.

Seega seletub, miks inimesed, kes on saatuse rängast hoobist tabatud, leiavad Jumala Nad rändavad välja tõelisusest ja saavad endale õnnemaa mõistuse piiride taga.

Aga paljude teiste, isegi väga paljude inimeste jumalaks muutub sääraseil puhkudel siin maa peal priske petisena elutsev ennustaja, kes on osanud võimatu tuua maa peale, ühendada oma uhked tõotused maise eluga. Seepärast ustakse teda ehk veel rohkemgi, sest inimene tahab oma õnne saada kärsitult kätte juba selles elus.

Ajades taga seda, mis tõelisuses on võimatu, laskub naine ebausku ja on siis oma hingeelult täiesti ühesugune, olgu ta kõrgesti haritud või hoopis kirjaoskamatu, elagu külas või linnas.

Nõnda mõtles Joosep Mespak, kellele meenus lugu ühe kõrgema seltskonna daamiga, haritud inimesega, kelle mees oli seisnud meie avalikus elus väga silmapaistval kohal ja langenud siis äkki õnnetu surma ohvriks.

Lesestunud daam oli armunud varsti ühte noore juristi ja vastuarmastust leidmata oli pöördunud mustlasnaise poole, kes siis oli hakanud oma kunstiga armuasju joone ajama. Selleks ei vajanud ta võid ja pekki, mida tol ajal oli kõlkjal jalaga segada, vaid raha, raha ja raha. Ja armutult oli koorinud see kirjaoskamatu vanamoor ülikooliharidusega naist, kes oli võimeline uskuma, et Seitsme Moosese raamatu vahele topitud rahapaberid muudavad noore juristi tundeelu niivõrd, et ta temasse armub ja tuleb teda kosima.

Palju kõneldi omal ajal sellest skandaalsest loost seltskonnas, vangutati pead ja naerdi, kuigi nutmisväärt on fakt, et sõgedat ebausku tuleb meie sajandil ette nii laialt.

Joosep Mespak ei mõtelnudki naerda vaese Elli üle, kellest tal oli tõsiselt kahju. Ja otsekohe oli temas löönud esile jälle maailmaparandaja tung muuta inimest paremaks, mis oli pannud teda poistegagi tegelema.

Aga kuidas vabastada see naine ebausu köidikuist? Vähe on kasu sellest, kui sa lähed ennustaja enese kallale ja peletad ta siit nurgast kas või minema. Sellega sa ei muuda naise hingeelu, kuid karistamata ei pea jääma seepärast veel see jultunud petis.

Mida teha? Mida ette võtta?

Joosep Mespak ei leidnud nendele küsimustele vastust. Ta tundis ennast olevat ummikus. Ja umbne oli toas õhk, raske ja pime, nagu täis ränka ebausku.

Ta tõusis ja avas väikese akna. Ja jäi hetkeks vaatama välja, kust hoovas jahedat, peagu külma õhku. Kuskil kaugel kukkus öine kägu ja siinsamas seina ääres õitses vana toomingas. Oli jälle kevad. Aga Joosep Mespak ei tunnud sellest mingit rõõmu. Kogu loodusel lasus nagu raske sõjaaja vari. Teadmine, et maailmas käib hirmus heitlus, tegi tõsiseks

Pealegi ei seisnudki Joosep Mespak aknal selleks, et vaadelda valget ööd, unistada ja tunda endas salapäraseid hääli, mis ei ole kaugel armastusest.

Aga mõttele armastusest ta siin tuli. Ellit võiks ebausust päästa vaid see, kui ta armuks kellessegi. Naine on ebausklik seni, kuni tal ei ole seda, keda armastada või keda ta armastab. Aga kui tal see on, siis unustab ta kohe ennustajate aadressid.

Mis on kui mina äratan temas tundeid, mis aitavad tal unustada kadunud Johannest? Ma ei löö teda seega tasakaalust välja, vaid annan talle just selle tasakaalu, sest siis on tal jälle see, mille puudumise tõttu ta on sattunud õigelt rajalt nagu kraavi. Aitan ta sealt üles. Teen seda süütult ja targu, armastades temas ainult inimest.

Kas see õnnestub mul?

Niisugused lihtsad inimesed on teinekord rangelt vooruslikud, satuvad oma südametunnistusega konflikti ja tõrjuvad mõtte teisesse mehesse armumisest nagu hirmsa patu. Mõistlikult tuleb temaga käituda ja vargsi peab temas äratama tunded, mis ta rahuldamata üksinduses võivad siiski väga kergesti võrsuda.

Hea oleks, kui ta lepiks mõttega, et Johannest ei ole enam. See on julm mõte kuid see päästaks ta ebausust, sest paratamatus toob hinge rahu. Aga ta on veendunud, et Johannes elab. „Kust sa seda nii kindlasti tead kas ennustaja sõnadest?" Ei, oli Elli vastanud, mitte ainult ennustaja sõnadest, vaid Venemaalt on tulnud inimene ja toonud teate. Johannese oma vend, kes nüüd on jälle siin nurgas metsavahiks nagu ennegi, saanud põgenema ja pääsnud õnnelikult läbi rinde siiapoole. Tema on toonud Ellile hea uudise, et Johannes, keda kõik ümbruskonna elanikud pidasid siin kuskil mahatapetuks, olevat Venemaal alles. Ise ta pole teda näinud, aga kindlast allikast olevat ta kuulnud, et on hinges ja tema pärast ei tarvitsevatki nii väga karta.

See kontrollimata teade toodi sügistalvel. Aga nüüd on kevad, mis tähendab teiste sõnadega seda, et vahepeal on möödunud raske talv, mis on nõudnud meie õnnetute hulgas Venemaal kindlasti suure arvu surmaohvreid. Kes ütleb, et Johannes ka nüüd veel on elus? Seda ütleb nüüd ennustaja, kes siin nuumab ennast selleks, et vaene nälgija Venemaal võiks kosuda.

Lootus, et teine on ikka veel elus, ei kustu ootaja hinges nii kergesti. Ta elab edasi ja otsib enesele elamisõigust igast tühjast jutust, olgu see siis nii absurdne kui tahes. Pärast Esimest Maailmasõda nägime, kuidas paljud emad ootasid oma poegi kümmekond aastat ja rohkemgi, arvates ikka, et nad on elus ja ühel ilusal päeval ilmuvad koju

Ei, see lootus ei kustu niipea ja selle kustumist ei maksagi soovida. Aga uus armastus tuleb Ellis äratada selle vastu, kes on olemas, keda ta võib armastada omades.

Nõnda mõtles Joosep Mespak, olles öösel rinnuli Vanatoa kambri avatud aknal, kust ta nägi seina ääres õitsevat toomingat ja kuulis üsna kaugel kukkuvat kägu.

Poisid aga põõnasid sel ajal sügavas unes, tegemata enestele muret selle probleemi lahendamisega, mille kallal Joosep Mespak oli juurelnud. Nemad võisid ka rahuga magada, sest kunagi poleks nad tulnud mõttele, kuigi nad oleksid mõtelnud ka sada ööd, alustada siin võitlust armastuse kaudu.

„Noh, mis me siis selle nõiaga ette võtame?" küsis Oss järgmisel hommikul tegutsemishimulisena ja kõigiti löögivalmina.

„Mida te siis valmis olete mõtelnud?" päris Joosep Mespak.

„Paneme talle oma salga käskkirja minema," sõnas Richard Ambrosius.

„Jah, põrutame käsulauaga talle lagipähe, nii et ta oimetuna maha jääb ja meid surmatunnini mäletab ning tagantjärele õnnistab, et me ta üks minut enne kahtteist patuteelt ära pöörsime!" käratas Oss.

„Aga mida me talle siis kirjutame?" küsis Joosep Mespak.

„Kahekümne nelja tunni jooksul koristagu ta siit oma kondid! Kadugu maa alla, sest maa peal elamiseks ei pikenda me enam talle kunagi papa ja mamma poolt antud luba. Kerigu põrgusse!"

„Mõte on vägev!" ütles Joosep Mespak naeratades, „aga mida sina, Richard, arvad, sul ehk on veel toekamat nõu varuks?"

„Võib edasi tegutseda, kui võtab tasu nende normide järgi, mis meie talle välja töötame," vastas Richard Ambrosius.

„Laulgu ladra edasi, kui ta meie seadust peab!" hüüdis Oss. „Visiidi hinnaks olgu viis penni. Natuuras tasu võtta ei tohi!"

„Ehk kui, siis sedagi meie poolt kindlaksmääratud normide järgi," ütles Richard.

„Jälle aus ettepanek!" naeris Oss vaimustatult. „Esimese visiidi eest kaks täiskasvanud konna, iga järgmise pealt kas kaks konnapoega või peotäis jänesepabulaid ühes pohlalehtedega. Äh-äh-äh!"

Poisid olid ülemeelikud ja naersid otsekui võisteldes, mida vaikselt muiates vaatas pealt Joosep Mespak, kes millegagi ei tahtnud ohendada nende toredat tuju, vaid seda veel nagu õhutades küsis:

„Aga kui ta meie seadust ei pea, millega me teda siis karistame?"

„Viime ta metsa, paljastame ta ilusaks nuumatud aluskeha ja paneme ta tunniks ajaks istuma sipelgapessa!" käratas Oss oma karistuse.

„Või nuhtleme teda kogu külarahva ees nõgestega," arvas Richard Ambrosius.

„Jah, kõr[illegible]da nii, et ihu kargab ra[illegible] täis!" hüüdis Oss. „[illegible]lle tagant kaudu mõistus[illegible]

Selline nooruslikuit sõjakas ja lööpiv oli poiste arvamine küsimuse kohta, mille kallal Joosep Mespak oli öösel hoopis teisiti pead murdnud.

(Järgneb)

Tallinna teateid

Suur tung gümnaasiumidesse

Tallinna linnakoolivalitsuses on selgunud sisseastumiseksamite tulemused gümnaasiumidesse.

Gümnaasiumi I klassi astumiseks oli kogu Tallinnas avaldanud soovi 1250 õpilast. Vabu kohti aga oli ainult 800, seega oli võistlus üsna tugev. Olenevalt vabade kohtade ja sisse astuda soovijate arvust määrati koolivalitsuses kindlaks madalaim nõutav punktide arv — 301. Seejuures arvestati punktide hindamisel üsna suurel määral algkooli lõputunnistust. Nii jäi mõni rahuldavate eksamitulemustega õpilane ukse taha, kui ta lõputunnistuse hinded ei olnud küllalt kõrged.

Olenevalt tsentraliseeritud hindamisest toimus sel aastal vastuvõtt võrreldes läinud aastaga õiglasemail aluseil, ühtlasi on sellega saavutatud gümnaasiumiõpilaste kõrgem hindekeskmine. Nii näiteks oleks läinud aasta eeskujul igas koolis eraldi hinnates ühes koolis saanud sisse õpilane 260 hindepunktiga ja teises langenud välja õpilane 314 punktiga.

Kevadistel katsetel väljalangenud õpilastel on võimalus minna uutele katsetele sügisel, kuna on mõeldav, et tekib veel väiksemal arvul vabu kohti. Või jälle tuleks õpilastel suunduda kutsekoolidesse, kus vabu kohti on üsna suurel arvul. Seda eriti tööstus- ja naiskutsekoolide kõigis harudes.

Gümnaasiumi III klassi astuda soovijaid oli 471, vabu kohti 560, nii pääsid sisse kõik eksamitele lubatud õpilased. Vabad kohad täituvad sügisel pärast järeleksamite õiendamist.

Harjumäel mängib täna mereväeorkester

Täna õhtul algusega kell 18 toimub Harjumäel vabaõhukontsert, mille annab ühe saksa mereväeüksuse orkester. Kontserdi kavas on Nicolai, Gounod', Puccini, Griegi, Wagneri ja Johann Straussi helitöid.

Rohkesti külastajaid Tallinna kunstikooli näitusel

Läinud nädalal, kestusega 12.—16. maini, korraldatud õpilastööde näitus Tallinna kujutava- ja rakenduskunstikoolis meelitas tähendatud lühikese ajavahemiku kestel ligi hulga külastajaid — arvult 2637. Näituse külastajate arv kui ka õpilastööde omandamine — seda peamiselt maalide kujul — on elavaks tõendiks meie publiku järjest kasvavast huvist rakendus- ja kujutava kunsti vastu.

Täna lõkkeõhtu Noortepargis

Täna lõpevad Tallinna noortemaleva salgajuhtide kursused, mille puhul toimub pidulik lõppaktus ja lõkkeõhtu Kadrioru Noortepargis. Aktus algab kell 16.00. Lõkkeõhtu, algusega kell 18.00, toimub vabas õhus ja on sisustatud mitmekesiste ettekannetega, nagu laul, muusika, rahvatantsud, võimlemine, humoristlikud palad jne.

Pääs lõkkeõhtule on võimaldatud igale soovijale.

Pimendamise aeg täna

Algus kell 21.05, lõpp kell 3.30.

Perekonnaseisuteated

Tallinna linna perekonnaseisuametis on registreeritud järgmised perekonnaseisumuudatused:

Sünnid: Mall Kuuseoks; Ilmar Lein.

Abiellumissoovid: Alexander Valder ja Hilda Roots; Paul Laev ja Laine Kivimäe; Harald Mannov ja Helga Põld; Artur-Herbert Luuk ja Selma Sumin; Alfred Reiman ja Astrid Mendel; Lembit Kunila ja Alma-Leontine Reilik; Arseni Mardi ja Anna Allas.

Surmajuhtumid: Jakob Puustak, 72 a.; Johanna-Katariina Paadimeister, neiuna Niitenberg, 48 a.; Oskar Ainjärv, 32 a.; Friedrich-Vilhelm Avik, 75 a.; Helene Õun, neiuna Hellat, 38 a.; Salme-Elisabeth Vusvo, 40 a.; Sohvi Nikolas, neiuna Rätsep, 73 a.

Valveapteegid Tallinnas

Kesknädalal vastu neljapäeva:

Vana apteek, Pärnu mnt. 31, tel. 459-54; Koidu apteek, Koidu 43, tel. 454-97; Sakala apteek, Sakala 3, tel. 308-55; linna I apteek, Pärnu mnt. 10, tel 453-47

Kui iga piimatootja annaks päevas vaid ühe liitri piima rohkem piimatööstusse, siis tõuseks võitoodang seevõrra, et saaksime normaaltarbija võinormi tõsta ligemale poole võrra.

Algas uute atrade valmistamine

Kaks Tallinna ettevõtet sai loa toormaterjali ostuks

Tarvitatud atru ei ole viimaseil aastail enam tarvilisel määral suudetud uutega asendada, mistõttu atradest on tekkinud suur puudus. Rõõmustaval viisil saadakse nüüd seda puudust kõrvaldada. Üks Tallinna ettevõte on saanud loa toormaterjali ostuks 16 tonni ulatuses ja teine ettevõte 8 tonni ulatuses atrade valmistamiseks.

Praegu on osa neist valmistamisel tooratradena ja teine osa valmisatradena, milleks kasutatakse suurte auruhaamrite jõudu. Tooradrad valmistatakse peamiselt viies ja valmisadrad kuues eri tüübis.

Pealeselle on riigiraudteevalitsus lubanud 200 tonni raudteevagunite rataste bandaaže, mis samuti atradeks ümber töötatakse.

Teised väljavalitud töökojad on saanud umbes 3 tonni soomusterast, millest vanadele atradele šveisitakse juure uued terad. On lootusi, et lähemal ajal õnnestub atrade valmistamiseks saada veelgi uusi materjalihulki. Pealeselle võib veel mainida, et tänavu kevadel saabus umbes 20 tonni ulatuses valmissahku Saksamaalt.

Kantakse hoolt ka adrataldade ja teiste osade valmistamise eest.

Tartus lõpevad kursused kutseoskuse taotlejaile

Tartus lõpevad kutseoskuse eksameiks ettevalmistamise kursused, milledest osa võttis 35 kutseoskuse taotlejat. Kursuse lõpul korraldatakse osavõtjaile katsed teoreetilistes ainetes, millede sooritamisel nad pääsevad 31. mail toimuvaile kutseoskuse eksameile.

Ettevalmistuskursus toimus peamiselt teoreetilistes ainetes ja vältas 80 õppetundi. Kursus viidi läbi õhtuti pärast töötundide lõppemist, kusjuures igale õhtule oli jaotatud neli õppetundi.

Ka mitmes Tartu käitises on jõutud lõpule täienduskursustega, mis korraldati käitistes töötajate kutseoskuse arendamiseks. Kursused olid jaotatud kolme eriossa, kusjuures sel talvel võeti läbi ainult kursuse eelaste, kuna esimese ja teise astmega alatakse järgmisel sügisel.

Kursuse eelosa on juba lõpetatud puutööstuses „Liit", kammivabrikus „Estico" ja Ulila tööstustes. Ulilas toimus kursus nii turba- kui elektritöö alal, millest kokku võttis osa 30 töötajat. Üldse on seni kursuse eelastme lõpetanud kogusummas 70 inimese ümber. Kursused jäävad veel töötama G. Peetsi tehnikatööstustes, kuna Lellepi metallitööstuses ja Elva Austla põllutööriistade töökojas on kursus praegu ajutiselt katkestatud.

Türile ehitatakse uus piimatalitushoone

Sõjapäevil viisid bolševikud kaasa Türi piimatalituse väärtusliku sisseseade, millega hävitati Eesti moodsaim ühispiimatalitus. Ühtlasi purustati nende poolt piimatalitushoone. Kuigi purustustöö oli põhjalik ja tekitatud kahjud väga suured, alustati pärast Türi vabastamist kohe eeltöödega piimatalituse uuesti ülesehitamiseks. Nüüd on jõutud eeltöödega niikaugele, et tegelik ehitustöö võib juuni algul alata.

Lähemal ajal püstitamisele tulev piimatalitushoone ehitatakse purustatud hoone asemele vahepeal laiendatud krundile, kusjuures esimeses järjekorras ehitatakse üles peameierei hoone ühes katlamajaga ja või hoiuruumidega, kuna ruumid piimapulbri valmistamiseks ehitatakse hiljem. Püstitatava hoone jaoks tarvisminevast materjalist on ehituspaigal juba üle 50 000 telliskivi, 50 tonni tsementi ja umbes 40 tm valmis puumaterjale. Umbes 90 tm puumaterjali on veel saeveskist kohale vedada. Hiljuti algas ka juba kruusa vedu uue hoone ehituse juure. Uus Türi piimatalitus kujuneb samuti Eesti moodsaimaks, nagu seda oli ka endine.

Iga liiter piima, mis on viidud piimatööstusse, aitab kaasa sõja kiiremaks võitmiseks.

Uudiseid kodumaalt

Tartust

Ujula korras. Tartu ujula juures on lõpetatud kevadised korraldustööd, nii et ilmade soojenedes võib ujula alustada tegevust. Praegu on Emajõe veesoojus 13—14 kraadi.

Tallinna laulumehed annavad kontserdi. Tartu Meeslaulu Seltsi kutsel sõidab Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor Tartusse, kus ta esineb laupäeval, 29. mail, k. 19 kontserdiga Vanemuises. Kontsertreis on vastukülaskäiguks Tartu laulumeestele, kes hiljuti andsid Tallinnas kontserdi, mis sai hea vastuvõtu osaliseks. Külaskäigukontserti juhatab helilooja Alfr. Karindi.

Piirkonnakomissar tutvus puunõutööstustega. Tartu piirkonnakomissar K. Meenen käis teisipäeval koos maavanem B. Metsalemiga Avinurmes, kus ta tutvus sealsete puunõutööstustega.

Otepäält

Kütust linnarahvale. Otepää linnavalitsuse poolt on käimas eeltööd turbalõikuseks, kusjuures on ette nähtud mullusega võrreldes ülestöötatava turbahulga märgatav tõstmine. Ka antakse linnarahvale tuulest murtud puid Nuustaku vahtkonnast isevarustamise korras ülestöötamiseks.

Võrumaalt

Talumetsades raienorm täidetud 20-protsendiliselt. Üldvajalike asutuste küttepuudega varustamise kindlustamiseks määrati möödunud sügisel kõigile talumetsade omanikele raienorm, millest esimene pool tuli täita ja laoplatsidele viia juba 15. jaanuariks. Nimetatud tähtajaks täitsid Võrumaa talumetsade omanikud ainult umbes 20 prots. ettenähtud raiekogusest, mispärast pikendati raienormi esimese poole laoplatsidele äraandmist 25. juunini. Selleks ajaks raienormi mittetäitnud raiekohuslased langevad karistuse alla.

Virumaalt

Instrueerimispäevad noorte abiteenistusse rakendamiseks. Noorte põllumajanduslikul alal abiteenistusse rakendamise ühtlustamise läbiviimiseks toimusid Viru noortemaleva piirkonnas asuvatele töörühmajuhtidele 15. ja 16. mail Rakveres instrueerimispäevad. Kavas oli rida referaate noorte abiteenistuse läbiviimiseks põllumajanduses ja abiteenistust hõlmavais üksikuis küsimusis.

Viru maakonnas on juba kõikidele ringkondadele määratud vastavad töörühmade juhid, kelledeks enamasti on kogemustega koolitegelased, õpetajad ja algkoolide juhatajad. Umbes 70 protsenti noortest on oma algatusel leidnud endale töökohad. Rohkesti noori on valinud töötamise riigimõisades, puuaedades, linnas asuvate aednike juures, turbarabas või triangulatsioonitöödel.

Järvamaalt

Puskariajaja vangimajja. Ambla valla elanik Edgar Kilkmees tabati metsast puskariajamiselt. Kilkmees salgas ise kangekaelselt oma tegu ja tarvitas selle varjamiseks koguni vägivalda ja ähvardusi tunnistajate vastu. Jaoskonnakohtunik karistas Kilkmeest kaheaastase vangimajaga ja 2500-rmk. rahatrahviga või selle mittemaksmisel kokku kolmeaastase vangimajaga.

Pärnust

Pärnu sai sanitaarauto. Hiljuti rakendati Pärnu linnahaigla teenistusse uus sanitaarauto. Selle järele tunti suurt vajadust, kuna Pärnu linnahaigla kaotas sõjakeerises oma sanitaarauto ligi kaks aastat tagasi. Pärast linna vabastamist bolševikest oli liiklusvahendite arv niivõrd kahanenud, et haigete transportimiseks puudusid peagu igasugused võimalused. Selle talumatu olukorra kõrvaldamiseks hakkas linna haigla juhtkond eesotsas haigla juhataja dr. L. Hantsooga otsima võimalusi uue sanitaarauto muretsemiseks, mis nüüd ehitati kohalikus aktsiaselts M. Seileri mootoritehases.

Kuressaarest

Kuressaare tuletõrje motoriseeritud üksuseks. Kuressaare linna vabatahtlik tuletõrje kujundatakse lähemal ajal motoriseeritud kompaniiks, mille juure moodustatakse neli rühma. Igal rühmal on oma autoprits, millest igaüks on varustatud omaette jõuseadeldisega — turbiiniga.

Tuletõrje täielik motoriseerimine toimub niipea, kui on lõplikult valmis praegu kordaseadmisel olev neljas autoprits. Seni tarvitusel olnud käsipritsid jäetakse pärast motoriseerimist kõik reservi.

Saaremaa muuseumi külastatakse elavalt. Kuressaare lossis asetseva Saaremaa muuseumi külastamine on ka tänavu väga elav. Sagedaimaiks külastajaiks on koolilõpilased, kes saabuvad isegi kaugemaist Saaremaa osadest. Bolševike ajal läks muuseumist kaduma osa vanu rahasid ja tääke, mis tõenäoliselt punaste tegelaste poolt kaasa viidi. Bolševike ajal toodi Kuressaare lossi ka Vilsandi lindudemuuseum, mis aga jäi muuseumis välja pakkimata. Nüüd on suurem osa linnumuuseumi kogust Vilsandisse tagasi toimetatud.

Saaremaalt

Kaklejad vangimajja. Saaremaa jaoskonnakohtus oli arutusel Kihelkonna vallas elunevate Julius ja August Rauki ning Aug. Tolli süüasi samas vallas elunevale H. Pütile kergete kehavigastuste tekitamises, millise süüteo eest kohus karistas Julius ja Aug. Rauki ning A. Tolli neljakuulise vangimajaga.

Asjaosaliste vahel tekkis tüli Kihelkonna valla Undva küla Laasi talus, kus viibis ka teisi külanoori. Algul mehed läksid sõnelema, mis aga peatselt arenes lööminguks. Seejuures lõi J. Rauk Pütile mitu korda kaikaga pähe, nii et löögiriist lõpuks purunes. Löökide tagajärjel kukkus Pütt maha, kuid karistusalused jatkasid ka maaslamaja peksmist. Kohtulikul uurimisel tunnistas J. Rauk end Püti peksmises süüdi, kuid Aug. Rauk ja A. Toll salgasid juhtumit. Hilisemal selgitusel tehti ka nende süü kindlaks ja kohus karistas kõiki kohtualuseid eespool toodud karistusega.

Hiiumaalt

Munanormid Kärdlas ületatud. 1. maiks pidi kogu aasta nõutavast munanormist laekuma 44,6 protsenti. Nimetatud tähtpäevaks oli mune kokku toodud Emmaste vallas 50,1 prots., Käina vallas 56,8 prots., Kõrgessaare vallas 51,8 prots. ja Pühalepa vallas umbes samavõrra. Kärdla linnal oli kogu aasta normina tasuda 1498 muna, kuid 1. maiks oli ära antud juba 2731 muna, millega norm ületati 182 protsendi võrra.

Tartusse Eesti Leegioni Sõprade Seltsi osakond

Tartumaal on loodud Eesti Leegioni Sõprade Seltsi Tartumaa osakond, mille juhatuse esimeheks on maavanem B. Metusalem. Praegu on käsil osakonna liikmete võrgu kujundamine maakonnalinnades ja valdades, mille järele asutakse osakonna tegelike ülesannete täitmisele.

Eesti Leegioni Sõprade Seltsi Tartumaa osakonna ülesandeks jääb Eesti leegioni mõtte populariseerimine maakonnas, leegionäride perekonnaliikmete abistamine ja toetuste väljasaatmine leegionäridele. Esialgu ei ole osakonnal veel asutatud vastavat bürood, mistõttu ei ole veel saadud tegeliku tööga alustada.

Pärnus toimus majade tagasiandmine

Esmaspäeval toimus Pärnus järjekordne pidulik majade tagasiandmine nende endistele omanikele. Nüüd sai omandiõigused tagasi 60 majaomanikku. Aktus toimus raekoja ajaloolises saalis, mis piduliku sündmuse puhul oli kaunistatud loorberipuude ja lippudega. Pidulikule sündmusele oli kogunenud rida ametisikuid ja arvukalt kutsutud külalisi.

Aktuse avas linnapea asetäitja linnanõunik J. Enno. Selle järele esines pikema kõnega piirkonnakomissar Bombe, kes märkis neid suuri ülesandeid ja kohustusi, mis meil tuleb täita praeguses sõjas. Seejärele andis piirkonnakomissar majaomanikele kätte omandiõiguse tõendid, soovides igale värskele majaomanikule isiklikult õnne.

Annetusi Irboska tuleõnnetuile

Zujevo ja Filipkovo külas jäi aprillikuu tuleõnnetuse tagajärjel peavarjuta 72 inimest. Piirkonnakomissari standartenführer Boeckingi ettepanekul võttis kannatadasaanute abistamise ülesande enda kanda ERÜ Petserimaa ringkonnaamet, kelle korraldusel toimus korjandus Roodva, Linnuse ja Senno valdades.

Korjanduse tulemusena saadi üle 8 tonni kartuleid, üle 1,3 tonni otri, 300 kg nisu, 200 kg rukkeid, 600 kg kaeru jne. Sularaha saadi ümmarguselt 1300 rmk., millele lisandub piirkonnakomissari poolt annetatud 300 rmk. Pealeselle annetati veel mitmesuguseid majapidamis- ja riietusesemeid.

Linnuse vallamajas toimus kogutud materjali väljajagamine tuleõnnetuile piirkonnakomissari ja ERÜ Petserimaa ringkonnajuhi Toomi juuresolekul. Enne jagamise läbiviimist võttis lühidalt sõna piirkonnakomissar, kes tänas ERÜ ringkonnajuhti abistamise organiseerimise eest, samuti vallaelanikke annetuste eest.

Parimaks seemekartuli kasvatajaks on Virumaa

Eesti Kartulikasvatajate Ühingu poolt avaldati andmed seemekartuli kasvatajate eelmise aasta kartulipõldude hindamise tulemuste kohta, millest selgub, et valdav enamus tunnustatud kartuliseemne kasvatajaist asub Virumaal. Eesti 34-st esmaklassilise kvaliteediga seemekartuli kasvatajast on 21 Virumaa talupidajad.

Et puhtasordilise seemekartuli kasvatamist veelgi soodustada, andis Virumaa põllumajandusjuht nimetatud kartulikasvatajaile eriloa mineraalväetise ostuks. Ühtlasi sai 36 Virumaa seemekartuli kasvatajat õiguse osta kombineeritud kartuli- ja juurviljapaneku põllutööriistu ühes sinna juure kuuluva kartuli ning oraste äestamise äketega.

Välismaa raadiosaadete kuulaja mõisteti sunnitööle

Tallinna kodanik Sergei Dudarenko kuulus sõja puhkemise järele Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahel ühte töölispataljoni ja võttis aktiivselt osa võitlusest Tallinna vabastavate Saksa vägede vastu. Seejärele määrati ta mõneks ajaks ühte töö- ja kasvatuslaagrisse. Laagrist vabanemise järele sai ta sulasekoha ühes Tallinna restoranis. Ta ehitas endale ringhäälinguvastuvõtja ja kuulas sellega välismaa ringhäälingusaateid. Ühele tunnistajale ta seletas, et ta on korduvalt püüdnud kuulata Nõukogude saatjaid, kuid ta vastuvõtja olevat liiga nõrk. Tunnistajale ei salanud ta ka oma poolehoidu kommunismile. Nõukogude saatjaid oli Dudarenko tahtnud kuulata selleks, et end oma kommunistlikus meelsuses tugevdada.

Erikohus mõistis Dudarenko välismaa saatjate kuulamise eest ja Nõukogude saatjate kuulamiskatsete eest neljaks aastaks sunnitööle.

Idarindel langenud armast unustamata ülemgrenader
Igor von Lunin'it,
* 16. okt. 1916, † 22. apr. 1943,
mälestavad sügavas kurbuses kaugelviibivad isa, ema, õde, tädid ja onud.
M. Lunin perekonnaga, B. Lunin perekonnaga, N. Heine perekonnaga, V. Tšelnokov perekonnaga, Aleksandra ja Anna Luninid, H. Vanakamar, H. Lauri, perekond Sauga.

---

8. juulil 1941. a. Kilingi-Nõmmel langenud
lpn. Arnold-Heinrich Murru
(end. Mühle)
* 4. juunil 1917,
ümbermatmine Rahumäele Kaarli kog. vanale kalmistule on 23. mail s. a. k. 16.30.
Leinajad omaksed.

Pikast eluteest väsinuna lahkus meie armas ema ja vanaema
Sophie Nigulas.
* 10. II 1870, † 17. V 1943.
Lapsed ja lapselapsed.
Kirstupanek neljapäeval kell 19 Tõnismäe haiglas. Matmine reedel kell 14 Jaani kirikus.

Lahkus meie armas hea
Liisu Raudsepp.
† Raplas 8. V 1943.
Leinavad omaksed.
Maetud 16. V Raplas.

Ootamatult lahkus meie armas emake
Maria Kõiver
(sünd. Miller)
* 22. 10. 1868, † 17. 5. 1943.
Leinavad
tütar, väimees ja pisi-Kala.
Ärasaatmine leinamajast 20. mail k. 16.30, matmine Rahumäe kalmistul k. 17.30.

Pika raske haiguse järele lahkus meie keskelt unustamatu isa
Mihkel Salong
(Kolmiast)
Sügavas leinas abikaasa ja pojad.
Matmine 23. 5. 43 Kihelkonna kalmistul.

Iževski lähedal metsas võõras mullas puhkab meie armas poeg ja vend
Henno Sein.
* 3. IV 1922, † mais 1942.
Valusas leinas isa, ema ja vennad.

1941. a. Venemaale saadetud ja seal Tšebarkuli linnas raskeis elutingimusis apr.-kuus 1942. a. surnud
Leonhard Ermel'it
mälestavad valusas leinas
vend ja õde perekondadega.

Äkki ja ootamatult raske õnnetuse tagajärjel lahkus meie armas isa
Jüri Nõurus.
Valusas leinas
abikaasa, lapsed ja omaksed.
Matmine 20. mail Rapla kirikus.

TEATRID-KONTSERDID

ESTONIA TEATER
K., 19. mail, k. 19 „Naisin ingli".
N., 20. mail, k. 19 „M-me Butterfly".
R., 21. mail, k. 19 esietenduseks „Linnukaupleja" (eesti keeles).
L., 22. mail, k. 19 esietenduseks „Linnukaupleja" (saksa keeles).

EESTI DRAAMATEATER
K., 19. mail, k. 19 „Vaheliku vapustused".
N., 20. mail, k. 19 „Sündmused agulis".
R., 21. mail, k. 19 (res.) „Seitse venda".

VAIKE TEATER
K., 19. mail k. 19 „Ellen Paas" (res.).
N., 20. mail, k. 19 „Vedelvorst".
R., 21. mail, k. 19 „Vastumürk" (res.).
Kassa on avatud k. 12—15 ja 17—19.

TEATER „PLAZA" Tartu mnt 4-a Kesknäd., 19. mail 1943. a., „Stefan, ära ärritu!" Algus k. 20. Piletite eelmüük k. 10—12 ja 17.30—19.00.

Estonia kontsertsaal. Neljapäeval, 20. mail s. a., Tenno Vironi 20. õpilaskontsert. Klaveril P.-P. Lüdig. Algus k. 18. Pääsmed Estonia kassas.

Täna k. 18.30 s/s „Kalevi" väljakul **Jalgpallivõistlus** Tallinna Spordiklubi ja Stabskompanie Admiral Ostland.

KINOD

Mängukava 17.—23 maini.
Telefoni teel pääsmeid ei varuta.
*) Noorsoole lubatud
**) Noorsoole üle 14 a lubatud.
Algus 16.00, 18.00, 20.00 Pühap.: 14.00, 16.00, 18.00, 20.00

GLORIA. Kolmekordne pulm. Willy Fritsch, Marte Harell
HELIOS. Sinu elu kuulub mulle. Dorothea Wieck, Karin Hardt, Ivan Petrovitsch
PLAZA. *) Pühak ja ta narr. Hansi Knoteck, Hans Stüve. Alg. 15.30, 17.30.
KUNGLA. Maneež. Albert Matterstock, Attila Hörbiger, Anneliese Uhlig.
AMOR. Kelnerinna Anna. Franziska Kinz, Otto Wernicke.
FORUM. Tango Notturno. Pola Negri, Albert Schoenhals.
DIANA. *) Provintsikohus. Hans Moser, Ida Wüst.
ORION. *) 13 tooli Heinz Rühmann, Hans Moser
MARS. Ave Maria Benjamino Gigli Käthe v. Nagy
SKANDIA. Kultuuretendus.
VICTORIA. Arasõit. Leny Marenbach Ferdinand Marian Alg. 17.00, 19.00
KOPPEL. Rembrandt. Evald Balser, Gisela Uhlen Alg. 17.00 19.00.

TUNNID

Saksa keele tunde võtan (eriti kõnepraktika). Slt. 40/6800.

Laulutunde soovib võtta noormees. Varem õppinud muusikakoolis. Kiiresti. Slt. 29/7109.

TÖÖOTSIMISED

Võetakse jälle vastu tellimisi kanderõivastele tööandja lõngadest. „Kangur Veskaru", Tallinn, Pikk 7.

Teritame habemenuge, kääre, köögi- ja taskunuge, žileti-teri, lantsette, arstiriistu jne. F-ma Aug. Amos, Pärnu 11.

Kohta soovib 38-a. mees sõjalisttähtsasse tööstusse; kas varustajaks, ladusse või mingisug. muud teenist. Enne tegutsenud ärialal. Slt. 4308/4303.

Põllutööle soovivad suveks maale korr. tallu kaks 17-a. meesõpilast. Slt. 33/6793.

V. a. kunstnikud (maal, portree)! Kes teist võimaldaks suvekuudel prl. töötada? Aitaks kaasa ka maatöödel. Slt. 23 6783.

Lapsehoidjaks maale soovib vanem inimene. Luha 42—8.

Perenaiseabiliseks suveks maale soovib 17-a. tütarlaps. Slt. 14/7094.

Mölder vajab tööd. Narva, Kiriku tn. 42. V. Anton.

14-a. tütarlaps, koolilõpilane, töölisperekonnast, soovib suveks maale perenaisele abiks kodustele töödele. Heina 23—11, P. Tamson.

Maale tallu perenaiseabiliseks soovib 12-a. suurema kasv. tütarlaps. Soov. linna läh. Heina 4—1, Tallinn, Anger.

Tööd otsib kutsekooli lõpetanud tütarlaps. Slt. 16/6776.

Perenaiseabiks suveks maale soovib 18-a. tütarlaps. Slt. 23/6743.

Perenaise-abiliseks või lapsehoidjaks soovib suveks maale 14-a. tütarlaps Slt. 10 6730

Suveks tallu soovib matemaatika ja prantsuse k. õpetaja Tunneb ka hästi metsa- ja põllutööd Slt. 1/7081.

Tööd (soov. haiglasse) palub 16-a. tütarlaps. Slt. 28/7068.

TÖÖPAKKUMISED

Tislereid, ehituspuuseppi, laeva- või paadiehituspuuseppi ja naislihttöölisi kestvatele sõjamajanduslikult tähts. töödele vajab f-a „Viro", Pikk 29—2, Tall. Teat. Tööametile, tuba 13.

Elektromontööre, montööriabilisi, elektrimasinate mähkijaid ja nende abilisi, lukuseppi vajab sõjalistähtsatele töödele AEG büroo Tallinnas Teat AEG büroost. Pärnu mnt 21 Töölevõtm Tööam kaudu. Pärnu mnt 36, t 16

Eesti Kalurite Keskus vajab kohe **mees- ja naistöölisi** kala rookimis- soolamis- ja konservimistöödele ilmuda EKK Üldosakonda, Tallinnas, Pärnu mnt 10—16 igal tööpäeval kella 8—17 Töölevõtmine Tööameti kaudu Reg tuba 52

2 naisteenijat vajatakse Järvakandi valda põllutöödele Teat Rapla tööametile või Tallinn. Suur-Ameerika 3-a—3 Reinvald. k 7.30—8.30

Valvurit (öövahti) vajab tehasele Tall. Telliste Tehas, asuk. Tallinn, V.-Balti 14. Reg Tall. Tööam., Pärnu mnt. 36, tuba 34.

Kööginteenijat vaja sööklasse „Söögitare", Tartu mnt. 74.

Keetjat vajab restoran „Õllekelder". Läbirääkim. tulla k. 8—9-ni V.-Karja 1 rest. „Õllekelder". Tööle võtmine toimub Tööameti kaudu. Pärnu 36, t. 43.

Rätsepaid meeste tsiviilriietuse töödele vajab ETK rätsepatöökoda. Lähemalt ETK Sekretariaadist, Ad. Hitleri 27 (sissekäik Reimani tän.). Töölevõtmine Tööameti kaudu Pärnu m. 36, tuba 13.

Rätsepaid, kodus ja töökojas töötajaid, meeste-, naiste- ja vormiriietustöödele vajab ETK rätsepatöökoda. Lähemalt ETK Sekretariaadist, Ad. Hitleri 27 (sissekäik Reimani tänavalt). Registreerida Tall. Tööametis, Pärnu 36, tuba 13.

Majahoidjat vaja. Tasuks maapealne korter ja palk kokkuleppel. Teat. Tööametisse, tuba 59.

Kokaabi, nõudepesijat ja kööginteenijat vajab Estonia einelaud, Estonia pst. 6. Läbir. Tööametis, tuba 43.

Vanainimest vaja imiku juure. Paldiski mnt. 32—16. Töölevõtmine Tööameti kaudu, tuba 55.

Tööperemees-eestöötajat vajab suurem talu. Tulla k. 17—19 Raua 41—2.

Naisteenijat vaja suuremasse tallu. Tulla läbi rääkima, Tallinn, Oru 7—1, tel. 303-23. Töölevõtmine toimub kohalikus Tööametis.

Koristajat (vanemat) ja kööginteenijat vaja rest. „Imperial", Nunna 12. Reg. Tööametis, tuba 43.

Raamatupidajat (bilansivõim.) vaja. Pal. ilmuda Uus tn. 23. Töölevõtmine Tööameti kaudu, tuba 49.

KORTERIOTSIMISED

Alatist korterit vaja Meriväljale, Kosele või Rannamõisa. Slt. 2/7082.

Hästi möbl. tuba Kadrioru ümbr. või Nõmmele otsib haritud, vaikne, riiklikus ettevõttes teeniv daam (taanlanna). Teat. Tallinn, Koidula 15—1, k. 19—20, D. Buschmann.

Tuba, möbl. v. ilma, suveks Piritale v. Kosele, soov. üksik meesisik. Slt. 36/6796

Vahetada tuba (25 m², vanni ja köögi tarvitam., erasissekäiguga) väiksema toaga Slt. 15/6735.

Toa või voodikoha Kuressaares kes võimaldaks mudaravilas viibimise ajaks meesisikule? Teat. Pääsküla, Kreutzvaldi 77—3 või slt. 11/6811.

Korralikku möbl. tuba intell. perekonda või üksiku juure Tallinna või Nõmmele vajab keskealine härra saksa asutusest. Oma küte. Slt. 1/6301.

Möbl. tuba või kaasüüriliseks soovib kindlas teenist. korralik noormees. Slt. 9/7129.

Korter 2 tuba, köök ja esik, II l.-j., vahetada ühe toa ja köögi vastu. Hollandi põik 10—14.

Suuremat büroo- ja laduruumi otsitakse Tallinnas, võimalikult linna tsentrumis. Pk. 110.

Mööbl. tuba Nõmmele või selle ümbr. soovib korr. ametisk. pr. Laine 3—2.

Moodne korter (tuba, köök, esik, vannituba) kõigi mugavustega, heas raj., vahetada samasug. 2—3-t. vastu. Slt. 19/6739.

Maale tuba otsib vanaproua väikese lapsega. Soov. Tallinna lig. Slt. 17/6737.

KORTERIPAKKUMISED

Korteri majaomaniku juures leiab üksik keskeal. naister. vähese toakraamimise tasuks. Endla tn. 71—7. Teat. Tööametisse tuba 55.

2 korterit ära anda põllutööle siirdujaile. J. Krass, Saarnakõrve, Tallinn-Ardu. Omnibusega sõita Tallinnast Ardu, sealt Saarnakõrve 8 km, tel. Kõue 9.

MÜÜAKSE

Revolver-treipingi osad 500 rmk., autoaku, 6-v. 75 rmk., sepakruustangid 150 rmk., mikroskoop 200 rmk., säärsaapad nr. 41 (tarv.) 50 rmk. Näha k 17—20 Päikese 6—7, J. Reinvee.

50 šamottkivi, à 20 pn. Tähe 10—2. K. Saaremets.

Plekkahjutoru (läbimõõt 4", pikkus 4 m) 15 rmk. Tähe 10—2. K. Saaremets.

Saksa ja rootsi margikogu, poolik, 80 rmk. Vilmsi 50—71, Mäe.

M.-sügis-kevadmantel, 80 rmk. Tähe tn. 10—12, K. Saaremets.

Noor koerake, isane, anda loomaarmastajale (5-kuine, 30 rmk.). Veizenbergi 12—2. Uuehendrik.

Raamatuid, A. Kitzbergi näidendeid: Rätsep Õhk 1,20; Pila Peetri testament 0,80; Vana vanaga 0,50; Kaval Ants 1,20; Mis kuuskede haldjad sosistasivad 0,25; Atsi jõulud 0,40. Hind ette saata rahasaatekaardiga või postmarkides. Viljandi, Tartu 16, J. Leoke.

Noored kodujänesed (à 30 rmk.). Ristiku 19—1, Hergauk.

Jalgratta tagumine ratas 25 rmk., ja kušett 100 rmk. Tehnika 24 jalgr.-töökoda, Tenneberg.

Rabarbripõõsaid (à 1 rmk.). Munga 2—2, raamatukoitja Ed. Küün.

M.-jalgratas (500 rmk.). Näha igal ajal Poska 7—5, H. Reksa.

OSTETAKSE

Lüpsilehm. Slt. 11/6651

Kast- v. kohvergrammofon ühes plaatid ja igas eestik. ilukirjand isiki kogu täiend. Slt. 10/5990.

Võrkraadio (korras, võib ka vanem mudel olla) ja hea kohvergrammofon ühes plaatidega v. ilma. Slt. 4259 4254.

M.-ja n.-jalgratas. Kelba pk. 24, Hageri.

Reisikohver. Slt. 26/6606.

Hobune talutöödele. Terase 7—2.

Lapsevanker soov. osta või üürida. Slt. 38/5976.

M.-jalgratas (korras, vähe pruugitud või uus). Vene 1—15, A. Kreimann.

Sõidu- ja veoauto, korras või remontivajav Slt. 4212/4217.

Rauatreipink ja sammaspuurmasin. Slt. 29/7029.

„Vabadussõja ajalugu", „Väike Eesti Entsüklopeedia", „Eesti Entsüklopeedia". Vaga: **„Üldine kunstiajalugu",** Kannu **„Üldine ajalugu"** ja muid pruug raam igasug alal ja igasug keeles Antikvariaat „Vaht", Pikk 3

Praaklaudu, traatvõrku ja peegel. Slt. 9/7038.

Elutoa-garnituur (moodne, pehme) ja moodne magamis-ja söögitoa sisseseade. Liivalaia 34-a—4, Puusepp, tel. 448-93.

Inglise setter headesse kätesse. Slt. 38/6798

M.-jalgratas (uus, sõidukorras, soov. „Wanderer"). Slt. 15/6815.

10 koormat sõnnikut. A. Hitleri 10—4, tel. 308—95.

M.-jalgratas (pruug.). Kesk-Liiva 6—8.

Autoosi ja -tarbeid. Müürivahe tn. 23, garaaž.

Lapsepesuvann. Slt. 32/6792.

N.-tänavakingad nr. 37 (mustad, m. kontsaga). Slt. 4/7124.

Akordion või bajaan (vähim. 80 bassiga) ja grammofoninõelu. Teat. hilj. 25. maiks Aluste p.-ag., pk. 2, Jüri Jõeäär.

Paar reisukohvrit (suuremat) või kartongi. Slt. 39/6799.

Kodujänes (isane, soov. täintõlija). Slt. 34 7074.

Hele ülikond v. pintsak. Slt. 23/7103.

Suur peegel. Slt. 21/7101.

Vihmavari. Slt. 28/7108.

Valge ridiküll ost. v. vahet. musta v. beeži vastu. Slt. 27/7107.

Jalgratta sise- ja väliskummid (ka vanad). Liivalaia 67—4 v. slt. 33/6753.

Sekretär, kirjutuslaud. Slt. 10/6810.

Võrkpallinahk või jalgpall võrkpalli vastu vahetada. Slt. 10/7130.

Grammofoniplaate (ka vanu) ja gr.-nõelu. Slt. 8/7128.

Sportülikond, keskm. kasvule (nr. 46—48). Slt. 3/6803.

Tualettpeegel (moodne), n.-kingad nr. 35—36, p.-k. või m. konts. (võivad ka valged olla) ja vatitekk (hea). Slt. 7/6767.

N.-tolmu- või vihmamantel, kohe. K. 8—12 tel. 433-91.

Raamatukapp (mahagonipuust) ja kohvijahvatamisveski. Slt. 24/6784.

M.-jalgratas või selle raam. Hiljemalt 22. maiks s. a. Raudtee 8—9.

Tapeeti ja laearmatuur. Slt. 22/6782.

Maavanker. Roo 8—1.

Aleks. Kolmpere „Kergejõustiku õpperaamat" ja **„Noorkotkaste käsiraamat".** Slt. 11/6771.

Lapsekingad nr. 23 või 24. Aafrika 1—1.

Küttepuid 1—2 r.-m. Slt. 9/6729.

Ülikond (kantud) tüsedam. kasv. Slt. 6/6726 või Tehnika 21—11.

M.-suvi- või tolmumantel ja ülikond nr. 48—50. Slt. 24 6744.

Palm (soov. suur) või teisi suur. toalille. Slt. 9/6727.

N.-jalgratas (vähepr. v. uus). Slt. 39/7079.

MITMESUGUST

1—2 lehma võetakse linna lähedale maale söögile. Slt. 10 6650.

Teatan sellele kaasreisijale, kes sõitis 10. dets. Tallinnast Tapa poole lõunase rongiga ja kellel läks kaduma kohver jalatsitega, et teateid saab kättesaamiseks Pallasti 4—1.

Kirjutusmasinaid soovib üürida või osta Baltische Öl G. m. b. H., Tall. Valli 4.

Tuule- või **vesiveski** soov. rentida või osta, võib olla ka korrast ära. Soovitav Viljandi- või Järvamaal Kiri pal Soo tn. 25—26, „R. K."

Tööhobune põllutööks ostetakse või võetakse tasu eest söögile. A. Hitleri 10—4, tel. 308-95.

Lapsekingad 4—5-a., vahetada 2-a. lapse kingade vastu. Maakri 23—9, Tallinn.

Impregn. suvimantel (13-a. poisik, peaaegu uus) vahetada suurema (15—17-a. mantli) vastu. Slt. 30/6790.

Tuksami ja Selli sõnastikud vahetada Laureaatide või Memuaaride vastu. Teat. Viljandi, Tartu 16, Leokese ajakirjanduskontor „Tuksam-Sell".

M.-kingad nr. 40—41, vähe kant., vahetada samasug. nr. 42—43 vastu. Näha kolmap. ja neljap. Graniidi 13—5.

M.-kingad (uued, mustad, ševroo, nr. 40) vahetada suvikingade või samasug. nr. 41—42 vastu ja tennised (uued hallid nr. 43) vahetada nr. 37 vastu. Teat. kirj. Dunkri 4—1.

Seanahast sport-tänavakingad nr. 37 vahet. nr. 36 kingade vastu. Tatari 18—2.

Aher lehm (rammus) vahet. lüpsma tulnud v. tulija lehmaga. Kuni 28. skp. slt. 31/6791.

N.-kingad (nr. 34, lahtised, uued, pruun seemis) vahet. nr. 37 kingade vastu. Jakobsoni 10—13.

N.-kingad nr. 36 vahet. nr. 37 kingade vastu. Pühavaimu 8—6, k. 12.

Tenniskingad nr. 40 (uued) vahetada uute nr. 38 vastu. Slt. 3/7083.

N.-kingad nr. 37 (sin., k. konts.) vahetada valg. tenniskingade nr. 38 vastu. Kesknäd. k. 12—15 Madara 13—14.

Lüpsilehm võetakse söögi peale. Söögimaa hea. J King, Vääna algkool.

Palun seda isikut, kes võttis 14. skp. eesti vabatahtliku pruuni kohvri Tapa jaamas enda hoole alla, teat. A. Eek, Tolli-politsei, Meriküla. Kulud tasun.

Tenniskingad nr. 37 (valged) vahetada nr. 38 vastu. Kaasani 4—1.

Siidriie (valge, paks, 2½ m) vahetada õhukese siidriide vastu, võib ka lillel. olla. Slt. 26/7106.

N.-kingad nr. 35 (t.-sin., m. k.) vahetada nr. 36 kingade vastu. Paldiski m. 7—13.

Soome diivan-voodi, lahtikäiv, vahet. diivani vastu. Slt. 9/6809.

Maja Nõmmel vahetada väiksema talukohaga raudteejaama läheduses. Slt. 7/6807.

Aher lehm vahetada lüpsilehma vastu. Slt. 2/6802.

Seda inimest, kes meelitas kaasa võõra koera (valge siberi spitsi), palun koer ära tuua Lõime 7-a—5, Minna Tärnu, tel. 432-88 Võõra koera omandaja on tuntud.

Narva sõitva autoga kaasa sõita soovin. Sõiduluba olemas. Slt. 2/6762 või Kaupmehe 5—7.

Suvikingad nr. 34½ (punased, uued) vahetada nr. 33 v. 34 vastu ja valge siidmitkal-kleidiriie kirju puuvillase kleidiriide vastu. Slt. 18/6738.

Lapsevanker vahet. sportvankri vastu. Kotka 4—1, tel. 432-72.

Lapsevanker kaksikutele soovit. üürida. Slt. 33/7113.

Ülikond nr. 48 (h.-hall, v.-kantud) vahet. suurema vastu. Slt. 35/7115.

N.-kingad (uued, sin., k. k. nr. 37) vahet. nr. 37—38 tänavakingadega (soov. m. k.). Roosikrantsi 21—2 või tel. 484-73 pärast k. 17.

Laulatussõrmus vahetada väikese safiirkiviga sõrm. Slt. 37/7077.

N.-tänavakingad nr. 35 (mustad, pl.-konts., täiesti uued) vahetada nr. 36 vastu. Heina 51—11, Pelgulinn, R. Lee.

Kleidiriie (3 m h.-halli šiffooni) vahet. puuvillase või ming. teise kleidiriide vastu. Slt. 26/7066.

KES TEAB kodumaale jõudnud eestlastest midagi alljärgnevate mobiliseeritute kohta?

Toomsalu, Oskar (mob. 4. juulil 1941, viidi laev „Tõnu" Leningr., viim. teat. Leningradist). Hagudi, Oola pk. Toomsalu või „Eesti Sõna" talitusse, Pikk 2, kuul.-osak R. Esop'ile.

Raava, Edgar (kutseal., mob 3 juulil 41 „Tõnuga") J Raava, pk 49. Kose või Heidemets, Lahe 6, Tallinn.

Kaasik, Aleks., Gustavi p., ja **Kenapea, Evald,** Jaani p. (mob. 23. juunil 1941. a. viidi rongiga Tallinnast 25. VII 41. a.) Leida Kaasik, Aegviidu-Pillapalu.

Schmidt, Eduard (kutseal., viidi Tartust 4. juulil 1941. a. rongiga Venemaale, viimne teade Kirovist). H. Rätt, Valgjärve postlag. (Võrumaal).

Kilver, Arnold (Tallinna Garnisoni orkestri liige), ta abikaasa **Laine-Maimu Kilver** s. Pušs, Riiast), ja **Kärner, Lembit.** Minda Juré Pušs, Riga, Ventspils iela 7 dz. 5.

Varik, Elmar (kutseal., mob. Kohtla-Järvelt 3. juulil 1941, viimne teade Slobodskoi linnast). Feliks Varik, Laekvere, Rahkla, Virumaa.

Kaljuvald, Valdur (end. Alfred Lea) (mob., viidud laevaga 27. 7. 41. a. Leningradi). [illegible] Kaljuvald, Madara 16—3, Ta[illegible]

Sangast, A[illegible] [illegible] laev „Lake Lucerne'i" [illegible] ja viidi 27./28. aug. ööl 19[illegible] [illegible] a sadamast). P. Sangast, Tuule [illegible] Tallinn-Järve.

Jõhvik, Julius (mob. 27. juulil 1941. a., viidi Ülemiste jaamast 28. VII rongiga kell 11.30 Venemaale, viimne teade Tihvinist). Irene Jõhvik. Tallinn, Raudtee tn. 13—11.

Pikk, Voldemar (kutseal., mob. 3. juulil 41 „Tõnuga", viim. teat. Kaasanist). E. Pikk, Vene-Balti 134, tel. 518-45.

Hunt (Unt), Feliks (Nõmmelt, sünd. 1920. a., raadiotelegrafist a./l. „Marial", viidud Leningr. sadamast teadmata kuhu umbes juulikuus 1941). M. Kööp, Tallinn, Paide 3—8.

Juuse, Ferdinand (ajateenija-sõjaväelane, viim. teat. Ilmjärve juurest). Robert Juuse, Iisaku pk. 28, Iisaku.

Aljik, Aleksander (mob. Kohtla-Järvelt, viim. teat. Rakverest). Salme Remmelgas, Iisaku pk. 28, Iisaku.

Karu, Johan (mob. 28. 7. 41, viidud samal päeval 4. rongiga Ülemiste j. Venemaale, viim. teat. Narvast). E. Karu, Kaisma p.-ag. Rahkama pk.

Kuusk, Voldemar (Tallinnast Lasnamäe vanglast märtsis 1941. a. Venemaale viidud, viimne kiri Komi Uhtast aprillis 1941. a.). Tallinn, Kolde pst. 52, J. Kuusk.

Liivrand, Uno (sünd. 1925. a., teenis a.-l. „Liina" noor. madr., viimne teade, et töötas Leningradi sadamas 1941. a. suve lõpus). Tallinn-Nõmme, Saare tn. 1 või slt. 3/6763.

Liivrand, Endel (sünd. 1920, Tall. Tehnikumi õpil., mob. 27. juulil 1941, viim. teat. Molotovist). Tall.-Nõmme, Saare 1 või slt. 4/6764.

Kase, Eduard (mob. 22. VII 1941. a. Hiiu saarelt Käina vallas ja viidud Venemaale, viimne teade Leningr. 26. VII). Linda Kase, Kiriku 3, Tõrva.

Roosaar, Igor (viidi mob. Kotlasesse, viimsed teat. rindelt). Pal. teat. Estonia teatrisse, Jüri Roosaar.

Leer, Robert (mob. 27. VI 41. a., ära sõitis Ülemiste jaamast 28. VI teise rongiga, viimsed teated Kotlasest). Tõnismägi 18—5 või tel. 475-15, Erna Varlamova.

Kõrge, Nikolai (üliõpil., sünd. 2. okt. 1916, arret. 2. VII 1941 enamlaste poolt, viibis Patareivanglas). Tööstuse 25—10. H. Rändvee.

Lass, Feodi, Gustav ja Rudolf (vennad, mob. Tapalt 23. VII 1941. a.). Gustav Lass, Aegviidu.

Mändaru (Müller), Voldemar, Karl-Augusti p. (Kareda v. Viisust, kutseal. mob. 3. VII 41. a. Tapal, viimne teade 4. VII 41. a. Tapalt). M. Raudsik, Viisu, Kuivajõe, Kareda p.-ag.

Pill, Johannes (mob. 27. 7. 41. a., viidi 28. 7. 41. a. k. 20.30 rongiga Ülemistelt Kotlasesse, hiljem nähtud Siberkulis ja Kolomnas II diviisis 17. polgus). Asta Pill, Roosikrantsi 21—2, või tel. 484-73. Kodus k. 17-st.

Ilau, Aleksander ja Ilau, Johannes (mob. 27. 7. 41, viimne teade Molotovist (Permist). Raua 12—8, J. Ilau.

Pärt, Julius (mob. 3. 7. 1941 Viljandis). Joh. Pärt, Suislepa, Paabo k.-t.

Allik, Friedrich (pangaametnik, kutseal. mob. 3. juulil 41 a., viim. teat. Bugulmast). R. Allik, Liivamäe 25—29.

Lauter, Maks (mob. 27. juulil 1941. a., laev. viidud, viim. teat. Kirovist). A. Lauter, A. Hitleri 15, „Frankonia", tel. 303-97.

Labi, Karl (kutseal., mob. Tallinnast, teat. temast nov.-kuus 1941 Tšeljabinskist). L. Labi, Lodja, Kilingi-Nõmme.

Meidla (Meibaum) Evald (mob. 27. 7. 41. a., viidud „Alevil" nr. 11, viim. teat. Leingradist). Kungla 49—11, Tallinn, Elfriede Meidla. **Meidla (Meibaum, Arnold** (mob. 27. 7. 41. a., viidud Läti laevaga nr. 29, viim. teat. Leningradist). Kungla 49—11, Tallinn.

Sarapik, Antoli (mob. 27. 7. 41. a., viidud laev „Stalinaga", viim. teat. Sverdlovskist 25. 7. 42. a.). Rahumäe, Palli 7—3, L. Sarapik.

Kokk, Herman (Gori). Kaugelt kodumaale jõudnud sõber otsib. Palun teat. Tõnismägi 16—5, Erna Leer, või tel. 475-15.

KADUNUD

Portfell unustatud 16. mail Liiva kalmistule. Pal. tasu eest teat. Endla 23—3.

Nahkkinnas (pruun, parema käe) kaotati 17. V homm. Nõmme-Hiiul Uuel tn. alates Põllu tn. kohalt majahoovist kuni Hiiu rdt.-jaamani. Leidjat pal. vaevatasu eest tuua Nõmmel, Uus tn. 13—1 või Tallinn, Pikk 40 (Põllumajandusliku Kutseharidduse Osak.) v. teat. tel. 519-61

Rahakott (pruun, ühes kaitseväetunnistuse, toidutšeki ja teiste tunnistustega) kadus Vahastus metsatööl olles. Ausat leidjat pal. see saata Tallinna, Lubja 7-a—5, Karl Metsaviir.

Vateeritud tekk, jõhvmadrats ja 2 lina (õmmeldud paberist kotti) kaotatud 14. skp. veoautost teel kaubahoovist Viimsi. Hea vaevatasu eest teat. tel. 435-87 v. Harju 48, Rahvaülikooli kassasse.

Isikutunnistus Erika Mäeots'a nimel, kaotatud. Pal. ära tuua Mäekalda 23—5, E. Mäeots.

Osturaamat Olga Tserkova nimel kadunud 15. skp. juuksel. nr. 1 Vene 8. Ära anda kassasse.

N.-kuldkäekell kaotatud Tallinnas, Koplis või Nõmmel. Vaevatasu eest ära anda Nõmme, Sambla t. 22 või teat. tel. 478-31 või 522-17.

Rahakott, osturaamatud ja pandipilet kaotatud. Ära tuua Lastekodu 26—20. Raha jääb leidjale.

Portfell (pruun) unustatud 12. skp Schnelli tiigi ääre pingile ühes seesoleva raha, dokumentide ja lauakellaga. Ausat leidjat pal. teat. Nõmme, Põllu tn. 35—1, tel 517-27. Leiu eest korralik tasu.

Valge spits, isane, kadus 12. mail. Kaelas rihm 1941. a. numbriga 3011, nimi Tommi. Tasu eest ära tuua või teatada asukoht. Omand. eest hoiatan. Pikk 51—2, A. Kasekänd.

N.-käekell, f-a Delfin, kaotatud 11. skp. õhtul Tartu mnt. trammis või Vabadusväljaku ümbruses. Ausale leidjale tasuks elektrikeetja. Slt. 32/6752.

N.-nahkkinnas (parema käe, t.-pruun) kadus, minnes Vene turult Falkpargi tn. Ausat leidjat pal. vaevatasu eest tuua Falkpargi 12-a, toiduainete kauplusse.

Kaelasall (tumesin., kahe punase triibuga, siidist) kaotati kas Tall. Balti jaama ümbr., Tall.—Pääsküla rongi või Pääsküla. Ausat leidjat pal. see tuua vaevatasu eest Tallinn, Pikk 40, 4. kord, Rev. Zeit. Buchhaltung või Pääsküla, Suvila 12—1.

Isikutunnistus, rattasõiduluba ja muud kaotati 13. V. Pal. vaevatasu eest tuua Liiva 7—14. Renate Vilbiks.

Viltkübar (t.-sin.) kaotatud Harju tn. ümbruses. Pal. ära tuua Raua 49—1 või tel. 313-20.

LEITUD

Koer (kollane, noor, emane, jalad hallikad, pika karvaga, väike) tulnud. Kätte saab Side 7—23.

KOHTUTEATED

Tallinna ringkonnakohtu tsiviilosakond kutsub Leida-Marianne Rannet'i, n-na Pull, elukoht Tallinnas, Imanta tn. 11—7-a, palvel ja Abieluseaduse § 22 põhjal paluja äraolijat abikaasat Eugen Rannet'it, temale ette pannes: kolme kuu jooksul, arvates käesoleva kuulutuse avaldamise päevast „Ametlikus Teatajas", tulla tagasi oma perekonna alatisse elukohta Tallinnas, Imanta 11—7-a, hoiatusega, et vastasel korral on palujal õigus nõuda abielulahutust Abieluseaduse § 22 alusel. Tallinnas, 13. mail 1943. a., nr. 188/43. Tsiviilosakonna esimees: (allkiri). Sekretär: (allkiri).

Haapsalu jaoskonnakohtunik TKS §§ 2011, 2014 ja 2019 põhjal ja Milli Kreemis'e palvel kutsub sellega üles kõiki isikuid, kel kui pärijail, võlausaldajail jne. on õigusi, nõudmisi ja vaidlusi 3. detsembril 1916. a. Taebla vallas surnud Juhan Kreemis'est (alias Krelis) järelejäänud päranduse kohta, oma nõudmisi ja õigusi kuue kuu kestel, arvates selle kuulutuse ilmumise päevast „Ametl. Teataja" lisas, kohtule üles andma, hoiatusega, et vastasel korral kõik ülesandmata õigused ja nõudmised tunnistatakse kustunuiks. 11. mail 1943. a., nr. 6. Jaoskonnakohtunik: (allkiri). Sekretär: (allkiri).

Tartu ringkonnakohtu tsiviilosakond kutsub TKS §§ 293 ja 3091 põhjal Anette Kinsigo't-Kintsiko't, sünd. Tobreluts, kelle elukoht teadmata, kui kostjat Jaan Kinsigo-Kintsiko nõudes Anette Kinsigo-Kintsiko vastu abielulahutamise pärast nelja kuu jooksul, arvates kuulutuse „Ametlikus Teatajas" avaldamise päevast, oma elukohta või kohtuaadressi Tartu ringkonnakohtule üles andma, hoiatusega, et vastasel korral toimetab kohus TKS § 311 kohaselt. Nõudekirjale on lisatud vastav ärakiri. Tartus, 13. mail 1943. a., nr. 281-a. Tsiv.-osakonna esimees: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Tartu ringkonnakohtu tsiviilosakond kuulutab, et Heino Maasik'u, elukoht Tartus, Eha tn. 16—2, palvel on sama ringkonnakohus 14. apr. 1943. a. määranud: tunnistada teadmata äraolijaks Ilda-Pauline Maasik, neiuna Pebsen, sünd. 1. veebr. 1881. a. Laiuse vallas, ja Johannes Eeriku p. Maasik, sünd. 21. nov. 1872. a. Jõgeva vallas, ning nende varanduse üle sisse seada hoolekanne. Hoolekande sisseseadmiseks on eeskiri saadetud Tartu linna vaestelastekohtule. Tartus, 13. mail 1943. a., nr. 60-a. Tsiv.-osakonna esimees: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Tartu ringkonnakohtu tsiviilosakond kuulutab, et Elsa Kurvits'a, elukoht Tartus, Kuperjanovi 54—2, palvel on sama ringkonnakohus 2. apr. 1943. a. otsustanud: teadmata äraolija 25. okt. 1893. a. Koiola vallas sünd. Jaan Kurvits'a vara üle hooldamine sisse seada. Hooldamise sisseseadmiseks on eeskiri saadetud Tartu linna vaestelastekohtule. Tartus, 13. mail 1943. a., nr. 45-e. Tsiv.-osakonna esimees: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Tallinna 7. jaoskonna kohtunik kutsub TKS §§ 293 3091 põhjal Leonhard Maidla't, kelle elukoht teadmata, nelja kuu jooksul, arvates kuulutuse ilmumise päevast „Ametlikus Teatajas", kui kostjat vastust andma Artur Rand'i nõudmises Leonhard Maidla vastu 15 rmk. pärast, hoiatusega, et mitteilmumise korral kutse kostjale kätteantuks loetakse ja asi arutusele tuleb. Mitteilmumise tagajärjed on näidatud TKS §§ 718 ja 719. Tallinnas, 14. mail 1943. a., nr. 116. Jaoskonnakohtunik (allkiri). Sekretär (allkiri).

Eesti mobiliseeritud N. Venemaal

OHVITSERID TEEL NKVD RIIKI

Haruldane spekulatsioon korteritega. — Igasugu rahvast tundra piiril

16

1. veebruaril tuli värbamine punaarmeesse. 16 haiget jäi maha Kaasanisse. Neist paranesid mõned hiljem ja nõudsid, et neidki viidaks diviisidesse. Kohalik ENSV esindus aga määras nad tööle tagasi. Kaks poissi koguni arreteeriti, sest nad keeldusid palja jalu töötamast ja käisid endale saapaid nõudmas. Osa pääsis hiljem siiski kuidagi veel diviisidesse.

A.-l. „Tõnu" viib ohvitsere

Millegipärast arvati heaks ohvitserid tavalistest mobiliseeritutest eraldada. Nad kutsuti kokku erikorraldusega ja viidi ära kahes rühmas. Esimene osa lahkus Tallinnast a.-l. „Tõnuga" 11. augusti õhtul, osa aga samal ajal a.-l. „Molotoviga".

„Tõnu" reis möödus ilma vahejuhtumiteta. Kuna meri oli mineeritud, siis sõitis tal kogu aja 6 traalerit ees. Kunda juures tiirles üle laeva ka kuus lennukit. Merel aga valitses kerge udu, ja nii ei järgnenud pommitamist. Hiljemgi ei juhtunud enam mingisuguseid häireid ja laev jõudis Leningradi 14. augusti hommikul kell 7.

Päev möödus linnas oodates ja õhtul jatkus sõit Uuralite poole. Tavalistest mobiliseeritute rongidest erines ohvitseride ešeloni sõit sellepoolest, et nende rong koosnes klassivaguneist. Kaasas oli ka toiduvagun eesti toitudega, mistõttu meeste kõhud vähimalt esialgu ei jäänud tühjaks.

Reis kulges tavalist mobiliseeritute marssruuti Leningrad—Vologda—Kirov. Kuid rong ei pöördunud siit põhja, vaid sõitis aina edasi itta, kuni ta peatus Sverdlovskis.

Vanasti kandis see linn nime Jekaterinburg. Tsaar Nikolai II jättis siin ühes oma perekonnaga eluga jumalaga ja suri bolševistliku mõrvari käe läbi.

Tänapäeval pole tollest majast, kus roim toimus, siiski tehtud muuseumi. Ta on nagu kõik tavalised linnamajad, ja võib olla ainult juhuslik kokkusattumus, et tas asub nüüd jumalatute liidu peastaap. Maja ise asetseb Rosa Luxemburgi ja Liebknechti tänavate nurgal ega erine millegagi teistest majadest.

Tol korral ohvitsere linna ei lastud. Hiljem aga oli neil võimalus siin korduvalt peatuda ja ümbrusega tutvuda. Ametlikult arvatakse Sverdlovskis elanikke olevat 425 500, kuid sõjaolukorras oli nende arv evakueeritute arvel tõusnud vähimalt kuni poolteise miljonini.

Kodutute armeed linnades

Nõukogudemaal kehtib kord, et korteriluba antakse ainult nendele, kel on vastavas linnas töökoht. Nii on tekkinud linnadesse tohutud kodutute armeed. Päeval nad magavad raudteejaamades lausa põrandal, nii et reisijail tuleb astuda rongile pääsmiseks üle lamavate naiste, laste ja vanakeste. Õhtu saabudes jaamahoonete uksed aga suletakse ja siis aetakse kodutud lihtsalt tänavale. Siis neid uitab kõikjal ringi ja soojemail aegadel lebab isegi sillutisel.

Selline olukord on loonud korteritega haruldase spekulatsiooni. Üks korteriameti juhataja teadis rääkida, et talle pakkunud kord keegi juut 30 000 rubla altkäemaksu, kui ta saaks loa korteri saamiseks.

Linn on laialivalguva ilmega. Südalinnas on majad vanad puuehitised, kuid äärelinnas silmab juba suuri moodsaid kivimaju. Peab ütlema, et uuemad ehitused on stiilikad ja üsna silmapaistvad. Enamikus on taotletud Skandinaavia maades esinevat kitsast kõrgehituste stiili. Palju sammastikke ja kolonnaade on rakendatud avalike hoonete juures.

Eriline rõhk on asetatud jaamahoonetele, samuti on soositud asutused NKVD ja punaarmee. Nende peakortereiks on kõigis linnades uued ja suured ehitused.

Kui poleks neid lohakuse ja mahajäetuse tunnuseid, mis avalduvad plekist ja vineerist aknaruutudes ja remonteerimatuses, siis võiks neid uusi ehitusi nimetada isegi kauniteks. Aga nüüd nad aina tõstavad kujukamalt esile minnalaskmist ja kroonumajandust.

Põhja-Uuralis

Lõikuskuu 20. päeval sõitsid eesti ohvitserid Sverdlovskist edasi põhja poole. Teekond viis Nižni-Tagili, Serovi ja Jevdeli.

Nižni-Tagil asetseb Sverdlovskist 250—300 km põhja suunas. Linn on kuulus oma suure vagunite-kombinaadiga, mis kuulub Nõukogude Venemaa suurimate hulka. Õigupoolest asetseb see Vagonnõi-nimeline tehasegigant Nižni-Tagilist väljas, moodustades omaette linna. Mõlemaid ühendab elektritramm.

Nižni-Tagil on oma suuremas osas uus, laiade tänavatega ja ulatuslikult elektrifitseeritud. Eriti suur ja moodne on raudteejaam, nagu paljudes teisteski paikades. Siin on ka tähtis raudtee-sõlmpunkt, kust rongid suunduvad Molotovo poole.

Elanikke võib siin olla umbes 200 000 piirides. Kuid Nõukogude linnade sõjaaegne rahvastik on evakueeritute arvel nii drastiliselt kasvanud, et kunagi ei saa ligikaudugi tegelikku elanike arvu määratella.

Linnas töötab palju valuahjusid ja nende kuma paneb öise taeva helendama. Kaugele paistab nende leegitsev lööm öös. Samuti on linnas ka relvatööstusi, kus valmistatakse kahureid jne.

Öösel läks sõit Molotovo suunas. Ent siingi polnud pikka peatust, vaid rong kiirustas edasi põhja poole, Serovisse. Äkki ärkasid mehed öösel eesti laulust. Väljas oli lõikusöine pimedus. Kuskil laulsid meestehääled eesti isamaalisi laule. Hiljem selgus, et osa vaguneid oli läetud ühte jaama maha.

Serovis tehti mõnetunnine peatus. Too kõrgel põhjas asetsev Uurali linn ei kuulu oma 60 000 tuhande elanikuga mitte suuremate hulka. Nagu kõik vanemad Uurali linnad, jätab ta küla mulje. Majad on enamikus puuehitused, millede keskelt vaid tavalised NKVD, punaarmee jne. hooned moodsatena silma paistavad.

NKVD riik

Rong eesti ohvitseridega peatus Serovis vaid mõne tunni ja sõitis siis edasi Jevdeli suunas. Sama jaamaga algas siin NKVD rajoon. Isegi raudtee on NKVD oma ja ta pole kantud ühelegi kaardile.

See on suur rajoon, mis nagu omaette riik on antud NKVD valitseda ja majandada. Sissesõit sila võib toimuda ainult tolle organisatsiooni loal, samuti on ka lahkumiseks tarvis erivolitust. Hõlmates Sverdlovski oblasti põhjapoolse kolmnurkse tipu, on ta pindalalt Eestist suurem. Tee äärtes on siin iga pooltosinakilomeetrilise vahemaa peal vangilaager.

Jevdeli linnas rong peatus. Too linnake on oma 7000—8000 elanikuga tavaline küla. Linna jaotab kaheks madal jõgi, Sosva haru, mis omakorda suubub Obi jõkke. Jõgi on madal, nii et ta laevasõitu ei võimalda, küll aga parvetustöid, sest ümbrus on metsarohke. Osa linnast on asustatud väljasaadetutega — kulakutega. Neid on siin paljudest lõunapoolseist rajoonidest. Nüüd peavad nad sunniviisil siin elama ja töötama seal, kus vaja.

Üldse on Venemaal asumisele saadetute probleem huvitav. Partei kongressil kanti kord ette, et rahvamajanduse huvides oleks tähtis, kui tõkestada teatavate rajoonide ülerahvastamist ja soodustada ranvastamise tihendamist seni hõredasti rahvastatud aladel. Võeti vastu vastav resolutsioongi. 26. mail 1939 andis rahvakomissaride nõukogu määruse, milles anti suunad „kolhoosnike plaanikindlale rändamisele maarohkeisse rajoonidesse".

Nii on inimesi igaviisi püütud sundida asuma neisse aladesse, kus seni oli vähem inimesi. Kulakute massiline küüditamine andis mitmele rajoonile alles esimesed asukad või olemasolevaile asulaile arvukalt uusi asukaid juure. Mis sellest, et suurem osa neist uues elukohas suri. Osa ometi säilis, ja nii oli loodud rahvastikule teatav algkihistus.

Vajati üha uusi töökäsi

Uuralites aga on linnade tööstustel üha vaja uusi töökäsi, sest nagu „Nõukogude majandusgeograafia" ütleb: „Tootmisjõudude sotsialistliku arendamise suurejoonelisi plaane ida suhtes võib realiseerida vaid inimeste süstemaatilise juurevoolu eeldusel ida-rajoonidesse." Ja et see juurevool oleks pidev ning „süstemaatiline", selle eest hoolitseb juba NKVD oma meisterliku aparatuuriga. Pole siis imeks panna, kui Uuralite linnastiku rahvastik oli kasvanud sõja eelaastaks juba 3,5 miljonini.

Osa neist „juurevoolanuist" elab, kannatab ja töötab Jevdelis. Siin on mitmeid väärismetallikaevandusi. Nõukogude kullakontsernil on siin oma ettevõtteid. Neis töötab väljasaadetuid ja ka pikaajalise töölepinguga seotud „vabu" töölisi.

Mehed tulid rongilt maha. Ülesrivistatult kuulasid nad ära kohaliku mangaanikaevanduse direktori tervituskõne. See tervitas neid saabumise puhul ja avaldas kahetsust, et tal pole võimalik neid kõigiti väärikalt vastu võtta, kuna linn ja tööstused on alles ehitamise ja saamise järgus.

Osa mehi jäeti samasse käitisse tööle. Teised paigutati mitmetesse ümbruskonna tööstustesse. Nii käsutati 80 meest mangaanikaevandusse Marsjata jaama juure. Seal oli ka raudteelasi Eestist tööl. Teine osa, 117 ohvitseri ja raudteelast, viidi Maslovosse, kus rajati uut kaevandust. Osa läks raudtee ehitustöödele, osa jälle ekspeditsiooni uusi kaevandusi planeerima ja rajama.

Nad asusid nüüd juba lausa tundra piiril. Maa oli tavalise tundra soisusega ja vesine. Teede ehitamine sündis kaigaste abil, milledele asetati lauad. Rahvast oli siin koos paksult. Oli evakueerituid lõunapoolseist aladest, eriti ukrainlasi.

Algul polnud elu veel väga halb. Toitu oli saada. Sööklast sai isegi suppi valiku järgi, nii kuidas keegi soovis. Kui aga rahvast aina juure tuli, siis hakkas varutud söögitagavara napiks jääma. Oktoobri keskpaiku muutus toit juba halvaks ja tuli hakata näljaga tutvust tegema.

Jaanuaris inimeste juurevool jatkus. Nüüd toodi neid rongidega. Vagunis oli ettenähtud 45 inimese asemel sageli kuni 200. Muidugi olid sellised reisitingmused paljusid maha murdnud. Pealegi oli külm juba kuni 50 kraadi alla nulli.

(Järgneb)

TULEVASED EMAD valmistavad mitmesuguseid esemeid eelseisvaks õnnelikuks sündmuseks

Hoolitsetakse tulevaste emade eest

Tallinnas tegutseb esimene rasedate-kodu Eestis

Maalt ja kaugemaist linnajagudest sünnitama tulnud emade jaoks on Tallinnas sisse seatud mugav kodu, kus nad vastava hoolitsuse all võivad rahulikus õhkkonnas oodata oma õnnelikku silmapilku.

Tallinna rasedate-kodu asetseb Tatari tänavas 46, kuhu on umbes 5—10 minuti tee kõigist Tallinna sünnitushaiglaist.

Kodu kergendab tunduvalt haiglate sünnitusosakondade koormatust, kus muidu maalt tulnud sünnitamist ootavad emad vahel nädalate kaupa kohti kinni hoiaksid.

Siia kodusse võetakse kõiki tulevasi emasid kuni 35 päeva enne oodatava sündmuse päeva. Kodu võimaldab vastu võtta kuni 20 naist. Tarviduse korral on võimalik lühemaks ajaks vastu võtta ka rohkem soovijaid.

Tulevased emad saavad rasedate-kodus ühtlasi praktilisi näpunäiteid lastepesu õmblemisel, nad õpivad valmistama kudumistöid ja riideid suurematele lastele jne.

Õmblemiseks on kodu poolt kasutada kaks õmblusmasinat. Tulevased emad aitavad kodu korras hoida, kraamivad, aitavad korda mööda köögis, teevad kodu väikeses aiakeses aiatööd, käivad ühiselt jalutamas ja linnas sisseoste tegemas.

Silmapilgul viibib kodus 10 hoolelalust. Emasid on kodusse tulnud üle maa. Kaugeimalt sinnasaabunud tulevane ema on ühest Saaremaa talust.

Tallinna rasedate-kodu on ainuke sellesarnane Eestis, asutatud 1938. a. sihtasutuse Eesti Lastekaitse poolt. Omariikluse ajal asutati Tartusse küll ka teine samaladiline asutus, mis aga enamlaste päevil suleti. Ka Tallinna kodu taheti kommunistide ajal sulgeda, kuna „sääraseid Venemaal ei olevat ja seetõttu ei olevat neid ka siin vaja". Südi vastupanu tagajärjel liideti rasedate-kodu lõppeks Krulli haigla juure haigla üheks osakonnaks. Kõrgemate kommunistlikest venelastest-ametnike abikaasade poolt oli rasedate-kodu aga väga nõutav ja hinnatud. Tihtipeale olnud kodus korraga 5—6 vene komissari või kõrgema ohvitseri naist.

Praegu kuulub rasedate-kodu Tall. linnavalitsuse tervishoiuosakonna juure.

Kodu praegused ruumid ja sisustus jätavad külastajale mugava perekondliku mulje. 3 magamisruumi ja väike ühine tööruum, kus ei puudu ka raadio, asetsevad ülemisel, söögituba, kontor, köök jne. alumisel korral.

Keldrikorrale on mahutatud muuseas ka avar duši- ja vanniruum ning pealeselle varjend. Kodus hoolitsusel viibivad rasedad emad töötavad erilise heameelega kodu aias. Siin kasvatavad nad lilli, juurvilja ja marjapõõsaid.

Väärikalt on kodus hoolt kantud ka siinsete hoolealuste toidustamise eest. On kolm söögiaega. Lõunal ja õhtul pakutakse sooja toitu, kusjuures lõunasöögiks on harilikult kolm toitu. Söögivaheaegadel võimaldatakse tervislikke toortoiduaineid, nagu jõhvikaid, sidruneid, hapupiima jm.

SPORT

Estonia võitis väravpallis

Käesoleva hooaja teine väravpallivõistlus toimus pühapäeva õhtupoolikul Kalevi väljakul, kus kohtasid Estonia ja ühe saksa sõjaväeüksuse meeskonnad. Estonia esines seekord märksa hoogsamalt kui oma esimesel matšil möödunud pühapäeval. Kohati liiga jõuliseks kujunenud mängu võitsid estonialased 8:4. Poolajal juhtis võistlust sõjaväemeeskond 3:2. Võitnud meeskonna eest viskasid punkte: Udso 4, Prees 3 ja Piksaar ühe.

Külm võitis Viljandis ümber-järve-jooksu

Pühapäeval toimus Viljandis 7 jooksja osavõtul traditsiooniline jooks ümber Viljandi järve. 12—13 km pikkusel distantsil tuli võitjaks A. Külm (Sakala), kelle ajaks märgiti 44 min. 59,5 sek. Teiseks jäi R. Lulla (Tartu Kalev) ajaga 45.31,2 ja kolmandaks J. Heinmäe (Sakala) ajaga 45.57,8.

80 sportlast võistles Keavas

Pühapäeval korraldati Keavas suuremad kergejõustiku- ja võrkpallivõistlused, millest osa võttis 80 Harjumaa sportlast. Kergejõustikus toimusid võistlused algajate- ja võistlejate-klassis, kusjuures parimad tulemused kujunesid järgmisteks:

Noorte-klassis: 60 m jooks — Potsepp (Rapla) 9,1; kõrgus — Puri (Rapla) 1,50; kaugus — Mahoni (Kehtna) 5,40 ja kuul — Kruus (Hagudi) 10,98.

Võistlejate-klassis: 100 m jooks — Trei (Juuru) 12,1; 400 m jooks — Trei (Juuru) 60,1; kaugus — Uuk (Juuru) 5,97; kõrgus — Kuurmaa (Rapla) 1,65; kolmik — Uuk (Juuru) 11,95; kuul — Sinivee (Juuru) 11,08; ketas — Sinivee (Juuru) 40,80 ja oda — Major (Kohila) 57,60.

Võistlejate-klassis tuli üldvõitjaks Juuru 41 punktiga. Järgnesid Kohila 20 ja Rapla 13 punktiga. Noorte-klassis osutusid parimaiks Rapla 21, Hagudi 15, Juuru 13 ja Kehtna 11 punktiga.

Võrkpallis võistles neli meeskonda, kusjuures esikohale tuli Keava. Järgnesid Juuru ja Rapla.

Täna Kalevi väljakul jalgpallivõistlus

Täna õhtul algusega kell 18.30 toimub Kalevi väljakul jalgpallisõprusmatš Tallinna Spordiklubi ja ühe saksa mereväeüksuse jalgpallimeeskondade vahel. Tallinna Spordiklubi katsetab mereväelaste vastu mängides oma meeskonnas mõningaid ümberpaigutusi ja uute mängijate väljakule toomist.

Spordiuudiseid välismaalt

Põhjamaade meistrid tõstmises. Alates kukk-kaalust kuni raskekaaluni tulid põhjamaade meistreiks järgmised tõstjad: Englund (Rootsi) 265 kg; Svensson (Rootsi) 292,5 kg; Jensen (Taani) 300 kg; Vellamo (Soome) 337,5 kg; Pettersson (Rootsi) 337,5 kg ja Sörensen (Taani) 352,5 kg.

Riia ja Liibav võistlesid. Riia ja Liibavi vahel toimusid linnavõistlused poksis ja jalgpallis. Poksis tuli võitjaks Riia 10:6, kuna võistlus jalgpallis lõppes viigiga 1:1.

Uus Hispaania rekord ujumises. Naiste 200 m rinnuliujumises püstitas uue Hispaania rekordi Maria Bernst, kes distantsi kattis ajaga 3.10,4. Endine rekord seisis Marta Gonzalezi nimel 1940. a. ajaga 3.15,0.

Tosi jälle üle 50 m. Itaalias toimunud kergejõustikuvõistlustel ületas Tosi vasaraheites järjekordselt 50 m piiri. Ta saavutas parimaks tulemuseks 50,21 m. Samadel võistlustel kattis Beviacqua 5000 m ajaga 15.24,3.

Maailmarekord ujumises. Leipzigis toimunud ujumisvõistlustel püstitas noor naisujuja Gisela Grass uue maailmarekordi 100 m rinnuliujumises, saavutades ajaks 1.19,8. Endine rekord seisis 1936. a. kaasmaalase Hanni Hölzneri nimel ajaga 1.20,2.

MALE

Tallinna esivõistluste poolfinaal

Ettevalmistusena sügisel peetavaile Tallinna 1943. a. esivõistlusile toimuvad Tallinna Eesti Maleseltsi korraldusel poolfinaalturniirid. Poolfinaale on 2 — täiskasvanuile ja koolinoortele.

Täiskasvanute poolfinaalis võistleb 11 maletajat, nende hulgas tugevamatena peaklassi kandidaat Israel ja keskklassi maletajad Kuuskmaa, Elango, Kursk ja Veldemaa. Pärast 2. vooru on 2 punktiga esikohal Kursk, Allan, Elango ja Kuuskmaa.

Koolinoortest koosnevas poolfinaalis, mis on ühtlasi ka võistluseks Tallinna koolinoorte esimaletaja tiitlile, võistleb 14 keskkoolinoort. Seni on mängitud 10 vooru. Esikohal on Heinra (2. gümn.) 8,5 punktiga.

Remmelgas ja Jürisson võitsid turniiri

Tallinna Eesti Maleseltsi algajate-turniir nr. 7, milles võistles 12 kvalifitseerimatut maletajat, lõppes koolinoorte Jürissoni ja Remmelga võiduga, kes saavutasid 9,5 punkti 11 võimalikust. Nad kvalifitseeriti 5. klassi. Edasi järgnesid: 3. Salumäe 8 punkti, 4. Orgussaar 7,5 p., 5. Pilli 6,5 p., 6. Kalde 6 p., 7. Tael 5,5 p., 8. Hinno 4,5 p., 9. Ülemaantee ja Lagle 3 p., 11. Valdaru 2 p. ja 12. Vilu 1 punkt. Esimesed 7 võitjat pääsid 5. klassi.

Arulaid ja Soonurm võidavad

„Peaklassi maleturniiril Tallinnas jääb veel mängida üksainus voor turniiri 14-st voorust. Turniiri võitjad on enamvähem juba selgunud. Nendeks on Arulaid ja Soonurm. Turniiri noorim võistleja, 15-aastane Gustaf-Adolfi gümn. õpilane Randviir, ei tule küll turniiri võitjate hulka, kuid ta sai uue tõusu osaliseks, sest pärast peaklassi pääsuks nõutava normi (5 punkti) täitmist ta kuulub ülendamisele peaklassi kandidaadiks.

Viimaseid tulmusi: Rootare kaotas Soonurmele, Renter viigistas Arulaiuga, Pruun kaotas Randviirile ja meister Türn võitis meistrikandidaadi Laurise. Seis enne viimset vooru: Arulaid 8 p., Soonurm 7,5 p., Türn 7 p., Randviir 6,5 p., Laurine 6 p. ning Renter, Pruun ja Rootare 5,5 punkti.

KULTUURIELU

Pühapäeval avati Tartu kunstikevadnäitus

25 aastat reeglipäraste kunstinäituste algusest Tartus

Tartus avati Tartu Kunstibüroo poolt pühapäeval tänavune kunstikevadnäitus. Näituse avamisest, mis toimus k. 12 kunstikool „Pallase" ruumides, võttis osa ka Tartu linnapea K. Keerdoja, kutsutud külalisi ja rohkesti kunstihuvilist publikut.

Kunstinäituse avas Tartu linna koolivalitsuse juhataja E. Kiiman, kes oma sõnavõtus mainis, et sel päeval täitub 25 aastat sellest, kui Tartus rajati alus reeglipäraste kunstinäituste korraldamisele. Selle aja jooksul on eesti kunst pidevalt arendatud ja ta on võitnud teenitud tunnustuse. Meie kunsti arengus on suuri teeneid endisel „Pallase" kunstiühingul ja kunstikoolil, millist tööd nüüd osaliselt jätkab Tartu Kunstibüroo.

Käesoleval näitusel on eriti hinnatav see kunstnike loomisvõime ja tööind, mis sõjaärevusest ja materjali kitsikusest hoolimata on loonud väärtuslikke kunstiteoseid. Ka on suur kunstihuviline publik, kes suhtub heatahtlikult kunstnike tööle, tiivustades neid looma.

Tartu kunstikevadnäitusel on 39 kunstniku poolt kogusummas esitatud 106 väljapanekut, sellest on 68 maali, 9 akvarelli, 19 graafilist tööd ja 10 skulptuuri. 84 kunstiteost on kunstnikel valminud alles käesoleval aastal.

Juba kunstinäituse avamise päevaks oli asutuste poolt teostatud mitmeid oste. Nii oli Haridusdirektoorium ostnud viis väljapanekut, omandades L. Mikko, J. Vahtra, J. Nõmmiku, L. Mägi ja R. Timotheuse tööd. Samuti oli oste teostanud ka Tartu Kunstimuuseum, ostes E. Kitse, L. Mikko, R. Kaljo ja H. Sarapi teoseid. Veel olid väljapanekuid omandanud Eesti Kirjanduse Selts, Tartu Aedvilja Keskühisus jt.

Kokku osteti esimesel kunstinäituse päeval kogusummas 31 teost. Kunstinäitus jääb avatuks 30. maini.

Galina Tšernjavskaja stuudio

õpilaste tantsudeõhtu stuudio 20-aastase tegevuse puhul oli Draamateatri saali rahvast täis meelitanud ja läks hea menu tähe all. Suur, igas vanuse- ja arenemisastmes õpilaskond näitas oma võimeid, mis mõnel esinejal on üsna silmapaistvad. Väikesedki esinesid päris kordaläinult suures ansamblis „Lillekesed", millega nad tänu oma nooruslikule hulgale ja heledaile kostüümele jätsid ilusa kevadise mulje.

Stuudio arenenuimate õpilaste hulka kuuluvad A. Guzova, Ly Venesaar, T. Krukova, I. Pärn, Ly Karme, Hilja Abel-Liiv, Mara Trimm ja A. Andrejeva, kellede paladele sai osaks soe vastuvõtt.

„Ungari rapsoodias nr. 2" ja „Mazurkas" esines ka stuudio temperamentne juhataja G. Tšernjavskaja oma ikka veel nobejalgse partneri Leonid Lejariga.

Oli palju lilli, kinke ja kohati perekonnaõhtu-maigulist aplausi esinejaile.

W. M.

„Gyurkovicsi tütred" Endlas

See Ferenc Herczegi operetlikult kerge komöödia tuli Endlas ettekandele kolmevaatuslikuna. Pulmapildi väljajätmine ei tulnud ettekandele kahjuks, kuna ettekanne muidu oleks veninud liiga pikale.

Lavastus A. Sikkelilt kandis mõningaid „värske värvi" tunnuseid, ilmutades paiguti viimistlematust, seda eriti viimses vaatuses. Ka ei olnud asjale kindlasti kasuks see, et lavastaja polnud saanud lahti endlalikust traditsioonist — mängida ise kandvat osa. Selle all kannatas kindlasti ansambli ühtlustamine ja varjundlike finesside maksimaalne kasutamine. Seda enam et tükk oli esitatud Endla lavapere noorema generatsiooniga.

Proua Gyurkovicsi esitas Aliide Alaküla veenvalt, andes ehtsa kuju raudsest tütarde emast. Ta osa kuulus parimate hulka, mis näitleja sel hooajal on annud.

Gyurkovicsi mammi kirstunaelu ja kogu tüki suuremate vingerpusside autorit — Micit — mängis Laine Mesikäpp. Tema hoogus temperamendiküllane mäng päästis mõnegi koha selles tükis, mis muidu kippus eriti lõpu poole ära „vajuma".

Ka teised näitlejad täitsid oma osad rahuldavalt.

Publiku poolt võeti ettekanne vastu rohkete kiiduavaldustega niihästi vaatuste lõpul kui ka üksikute etteastete järel.

Võimlemis- ja tantsudeõhtu Endlas

Möödunud sügisel alustasid Pärnus tegevust Edit Oltorpi tantsustuudio ja Vilma Andruse lastevõimlemisrühm, mis koondasid enda ümber rea asjahuvilisi noori. Pühapäeval toimus mõlema ettevõtte ühine ettekande-pärastlõunak, kus õpilased esinesid kehatehniliste ja tantsuliste ettekannetega.

Rikkalik kava algas eelkooliealiste laste võimlemisharjutustega, mis pälvisid tähelepanu oma sujuva ja häireteta ühtluse ja elastse joonega. Järgnevalt esitati samalt rühmalt veel tantsuliste sugemetega ettekanded „Laste polka", „Galopp" ja „Uisutajate valss".

Erilist tähelepanu väärisid veel kehatehnika-rühma poolt esitatud „kehatehnilised etüüdid", mis oma komplitseeritud võtetega olid toodud esile ühtlaselt, elastselt ja noorusliku nõtkusega. Tantsulised ettekanded olid vähenõudlikumad, kuid pakkusid siiski publikule küllaldast huvi.

küttematerjali hankimise küsimusest

Töökaaslased küsitlevad mind sageli: „Mis sina, Ott, arvad kütteküsimuse lahendamisest? Kas tuleks minna metsatööle või vajuda otsemaid turbarappa?"

Olen vastanud, et puuhalud ja turbapätsid on head asjad mõlemad, kui neid on üles töötatud ja hangitud. Ega siis inimene talvel külma tuppa jää. Ja et me ise endale küttematerjali hankima peame, see on ka selge. Sõja ajal ei tule keegi teine sind sõbramehe poolest soojendama.

Kumba tööd aga eelistada, kas metsaraiumist või turbavõtmist, see peab küll jääma igamehe enda otsustada. Parajal määral pingutust nõuavad need tööd mõlemad, aga mõlemal kõnesoleval tööl on ka omad ilud ja võlud.

Mäletan, kuidas me oma käitise rahvaga käisime läinud suvel metsatööl. Me sattusime keset õitsvat loodust ja mühisevaid metsi. Paljud noored töökaaslased ei armunud mitte üksi jumala loodusesse, vaid leidsid ka tee teineteise südamesse. Jõuluks tuli pulmi nii mis robinal.

Suvel on puupakud küll visamad lõhkuda, aga kui mehed vihuvad tööd teha vestiväel, küllap siis kirveski kõvemini halge hammustab.

Isiklikult kavatsen tänavu kevadel siirduda turbarappa. Rabas saab eriti rohkesti tuult ja päikest. Pressi juures töötades võib solistada soojas mudas. See on hea haigeile koibadele. Turbatöö on metsatööst ka tunduvalt lihtsam. Ei ole siin karta, et sulle puu kaela kukub või kirves põida sähvab. Pole muud kui loobi labidaga turbalahmakaid elevaatorisse ja masinast väljub pätse nii mis lubinal.

Turbapress või -masin on ise ka väga huvitav asjandus. Ta virgutab inimest nagu vägisi tööle. Kui masina kolu on tühi, siis undavad ja urisevad ta rattad ja terashambad otse kohutavalt. Karjäärimehed peavad siis innukalt labidaid liigutama, et see uriseja elukas oleks pidevalt toorturbaga toidetud.

Turba kuivatamine ja aunadesse ladumine on naistele jõukohaseks tööks. Siin on päevitamine põhjalik, ilma et tarvitseks tegevuseta kuski liivakingul vedelda ja oma keha tont teab missuguste kreemidega võõbata. Pruunistunud poiss ja tõöneid lahkub rabast tervena ja elurõõmsana, olles teadlik, et talle tuuakse talvel mitu tonni kuiva turvast koju.

Meil Äasmal oli metsa vähe, seepärast tarvitati ja tarvitatakse praegugi küttematerjalina puudele jatkuks turvast. Mulle meeldis põleva turba lõhn. See oli midagi mõnusat maaga köitvat hõngu, mis jäi riiete külge ka kodust lahkudes. Ja kui ma nüüd linnas elades haistan kuski küttekoldes turbalõhna, siis meenub mulle alati mu isakodu koos lapsepõlve ilusate aegadega.

Seepärast lähengi nüüd turbatööle, et mul oleks korteris kodune soojus ja kodune hõng. Ei tule seda unustada, et pressturbal ja briketil on palju valusam tuli kui puul või puidul. Turvas annab rohkem sooja. Ja kes ei peaks eelistama praegu suuremat soojust. Eriti karmidel sõjatalvedel.

Ott Äasma

Teater ja muusika

„Kõrboja peremees" Vanemuises

Käesoleval hooajapoolel esitas Vanemuise teater nüüd ka teise sõnalavastuse — A. H. Tammsaare ja A. Särevi „Kõrboja peremehe". Seekordset lavastust tuleb pidada hästi kordaläinuks ja võib-olla isegi Vanemuisele ta edaspidises kujunemises head pööret ennustavaks.

Selle esietendusega näitas lavastaja Karl Ader, et Vanemuine suudab pakkuda ka praeguste jõududega küllalt heatasemelist mängu, kui seda tööd juhitakse kindla tahte ja asjatundlikkusega.

Täie elamuse saamiseks tahaks tunda ka seda haaravat pinget, mis romaanis meid seob. Sellele kõigele peab siis vastama ka teatri poolt antud „Kõrboja peremees".

Lavastaja K. Ader oli suutnud seda lavastuses peagu ka anda. Kogu tegevustik kulges laval parajas tempos ja küllaldasel määral saavutatud pinges oli arengulist tõusu. Lavastus oli läbi viidud stiilse möödutundega ja sündmustikule võisime siiski soojalt kaasa elada, võttes seda kui elavat elu.

Benno Mikkal mängis Katku Villut seesmise jõu ja hingestatud kaasaelamisega, veendes meid selles. Samal määral aga ei õnnestunud esietendusel ta mängu väline külg, ja seda just žestikulatsioonilise väljenduse osas.

Teise peaosalisena Kõrboja Annana ei vastanud Elo Tamul täiel määral selle osa nõudeile. Kuigi ta mängis hingestatult ja tunnetelt ehtsalt, jäi temas välja toomata see teataval määral erandnaise karakter, mis teeb Anna dramaatiliseks kujuks ja vastandtüübiks Eevile.

Vaikselt, tagasihoidliku, kuid sügavasti armastava Eevi osale andis Leida Lepik päris huvitava ja omapärasegi tõlgenduse.

V. Ader ja S. Kuik sobisid hästi Katku peremehe ja perenaise osadesse. Väga hea oli ka V. Kurg Reinu osas. Samuti võis täiesti rahul olla ka teiste kõrvalosaliste mänguga.

Hästi mõjusid ka V. Peili dekoratsioonid. Lavastusele tuli kasuks viimse epiloogilise pildi ärajätmine, mis aitas tõsta näidendi traagilist mõju. Viimases vaatuses pahaendelise efektina kasutatud koeraulumist andis inspitsient ülepakkumisega, mis muutus elamust segavaks. Piinlikult segav oli niihästi publikule kui ka näitlejaile mõne üksiku teatrikülastaja sobimatu naer.

Publik elas ettekandele pingsalt kaasa.

V. A.

Kammermuusikaõhtu väljapaistvate saksa kunstnike kaastegevusel

Saksa muusikaelus suurt tähelepanu äratanud „Heidelbergi kammermuusikaringi" poolt toimub 20. mail 1943 k. 19 Mustapeade maja saalis ainukordse kammermuusikaõhtuna erikontsert. Juhatajaks on väljapaistvaimaid saksa noorema põlve heliloojaid Wolfgang Fortner. Ettekandele tuleb rida eriti kauneid, seni osalt vähemängitud teoseid Bachilt, Mozartilt ja Schubertilt. Nimetatud kontserdi korraldajaks on saksa merevägi Ostlandi admirali eestvõttel ühes Ringhäälingu ning propagandaosakonnaga ja see jääb Tallinna 1943. a. kultuuripäevade raamides ainukeseks sedalaadi ürituseks.

Teatrid

ESTONIA TEATER. Täna „Naisin ingli", homme „M-me Butterfly" (Maasik, Taras, Taleš, Aasma, Teder), reedel esietenduseks „Linnukaupleja" — eesti keeles, laupäeval esietenduseks „Linnukaupleja" — saksa keeles.

VÄIKETEATER. Täna „Ellen Paas" (res.); homme „Vedelvorst", reedel „Vastumürk" (res.); laupäeval „Naine ja kolm tütarlast"; pühapäeval k. 14 „Vedelvorst" ja k. 19 „Vastumürk".

EESTI DRAAMATEATER. Täna „Vahelliku vapustused". Homme „Sündmused agulis". Reedel (res.) „Seltse venda".

Tenno Vironi

28. õpilaskontsert toimub homme Estonia kontsertsaalis. Seekordne eeskava koosneb 23 numbrist, millega esinevad noorema ja vanema kursuse õpilased. Mõned neist on väga andekad ja omavad ilusa hääle. Klaveril saadab P.-P. Lüdig.

Raadio

LANDESSENDER REVAL

Neljapäev, 20. mai

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Hommikukontsert (ülek.). 6.45 Päevauudised. 7.00 Päevauudised saksa k. 7.15 Rahvalikke helisid (mgn. ja hpl.). 8.30 Põllumeestele: Rohumaade kasutamisest ja korrashoiust (agr. H. Mäesepp). 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa k. 11.30 Rõõmsalt ja lõbusalt (hpl.). 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa k. 12.45 Lõunamuusika (ringhäälingu tkp. ja hpl.). 14.00 Päevauudised saksa k. 14.20 Mäng tuules (ringhääl. tkp.). 15.20 „Maimuinasjutt". M. Kyber (T. Toom). 15.30 Muusika pärastlõunaks (mgn. ja hpl.). 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa k. 17.15 Solistidekontsert. 18.00 Mudilastele: „Reinuvader, mesikäpp, võsavillem ja tuttsaba". Muinasjutte metsloomadest. 18.20 Väike[illegible]rsse (hpl.). 18.30 Aja kaja ja saat[illegible]ade. 19.00 Muusika (ülek.). [illegible]ortaaže (ülek. saksa k.). [illegible] ülek.). 19.45 Poliitiline lo[illegible]a k.). 20.00 Päevauudised sak[illegible].15 Saksa sõduri tund (erisaade eesti vabatahtlikele). 21.00 Päevauudised. 21.15 Ooperi maailmast (mgn. ja hpl.). 22.00 Päevauudis. saksa k.

Peatoimetajad: A. Kivikas, A. Oinas
Peasekretär: E. Rennit
Majandusjuht: H. Tõldsepp
Väljaandja: Kirjastus „Eesti Ajaleht"
Trükitud Majandus- ja Rahandusdirektooriumi trükikäitiste (end. Tall. Eesti Kirjastus-Ühisuse) trükikojas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR
1.—